

Principalele aspecte ce caracterizează funcționarea pieței de energie, precum și alte aspecte conexe asigurării siguranței și continuității în furnizarea energiei, clienților finali.

I. CADRUL LEGAL APLICABIL

Piețele de energie electrică și de gaze naturale funcționează în conformitate cu prevederile reglementărilor europene, respectiv:

- Directiva 2009/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale și de abrogare a Directivei 2003/55/CE;
- Regulamentul 943/2019 al Parlamentului European și al Consiliului privind piața internă de energie electrică;
- Directiva 944/2019 a Parlamentului European și a Consiliului privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și de modificarea Directivei 2012/27/UE.

Referitor la piața de energie electrică, Regulamentul (UE) 2019/943 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 iunie 2019 privind piața internă de energie electrică (Regulament), care potrivit dreptului comunitar are directă aplicabilitate, fapt prevăzut în **Tratatul privind Uniunea Europeană și prin Constituția României, prevede la art. 3 faptul că:**

„Statele membre, autoritățile de reglementare, operatorii de transport și de sistem, operatorii de distribuție, operatorii pieței și operatorii delegați se asigură că piețele de energie electrică funcționează în conformitate cu următoarele principii:

(a) prețurile se formează în funcție de cerere și ofertă;

(b) normele pieței încurajează formarea liberă a prețurilor și evită acțiunile care împiedică formarea prețurilor în funcție de cerere și ofertă”.

*(k) **toți producătorii sunt responsabili în mod direct sau indirect de vânzarea energiei electrice pe care o produc;***

*(n) **normele pieței permit intrarea și ieșirea întreprinderilor producătoare de energie electrică și a întreprinderilor de stocare a energiei și a întreprinderilor furnizoare de energie electrică pe baza evaluării efectuate de întreprinderile respective cu privire la viabilitatea economică și financiară a operațiunilor lor;***

*(p) **normele pieței facilitează comerțul cu produse în întreaga Uniune, iar schimbările în materie de reglementare iau în considerare efectele atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, asupra piețelor la termen și asupra produselor.”.***

În același timp *Directiva 2019/944 a Parlamentului European și a Consiliului privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și de modificare a Directivei 2012/27/UE prevede la art. 5 faptul că:*

*“(1) **Furnizorii sunt liberi să stabilească prețul la care furnizează energia electrică clienților. Statele membre iau măsurile corespunzătoare pentru a asigura concurența efectivă între furnizori.***

*(2) **Statele membre asigură protecția clienților casnici afectați de sărăcie energetică și a celor vulnerabili, în temeiul articolelor 28 și 29, prin intermediul politicii sociale sau prin alte mijloace decât intervențiile publice în stabilirea prețurilor de furnizare a energiei electrice.”***

Astfel, conform legislației europene participanții la piață sunt liberi să stabilească prețul de vânzare, intervențiile publice putându-se realiza în condițiile prevăzute prin Directiva (UE) 2019/944, art. 5, astfel:

„(3) Prin derogare de la alineatele (1) și (2), statele membre pot utiliza intervenții publice în stabilirea prețurilor de furnizare a energiei electrice către clienții casnici vulnerabili sau afectați de sărăcia energetică. Astfel de intervenții publice se supun condițiilor prevăzute la alineatele (4) și (5).

(4) Intervențiile publice în stabilirea prețurilor de furnizare a energiei electrice:

(a) urmăresc un interes economic general și nu depășesc ceea ce este necesar în vederea atingerii respectivului interes economic general;

(b) sunt clar definite, transparente, nediscriminatorii și verificabile;

(c) garantează accesul egal la clienți al întreprinderilor din domeniul energiei electrice din Uniune;

(d) au o durată limitată și sunt proporționale în ceea ce privește beneficiarii lor;

(e) nu au drept rezultat costuri suplimentare pentru participanții la piață într-un mod discriminatoriu.

(5) Orice stat membru care aplică intervenții publice în stabilirea prețurilor de furnizare a energiei electrice în conformitate cu alineatul (3) din prezentul articol respectă, de asemenea, articolul 3 alineatul (3) litera (d) și articolul 24 din Regulamentul (UE) 2018/1999, indiferent dacă în statul membru în cauză există un număr semnificativ de gospodării afectate de sărăcie energetică.”

De asemenea, Directiva (UE) 2019/944 a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iunie 2019 prevede la **alin. 22** din preambul faptul că „Statele membre ar trebui să își păstreze o putere discreționară amplă de a impune obligații de serviciu public întreprinderilor din domeniul energiei electrice atunci când urmăresc obiective de interes economic general. Statele membre ar trebui să asigure clienților casnici și, atunci când statele membre consideră că este necesar, întreprinderilor mici, dreptul de a se alimenta cu energie electrică de o calitate bine definită, la prețuri clar comparabile, transparente și competitive. Cu toate acestea, obligațiile de serviciu public sub forma unei reglementări a prețurilor pentru furnizarea energiei electrice constituie o măsură care denaturează în mod fundamental concurența și care conduce adeseori la acumularea de deficite tarifare, la limitarea posibilităților de alegere ale consumatorului, la stimulente mai ineficiente pentru economisirea de energie și pentru investiții în eficiența energetică, la scăderea calității serviciilor, la o implicare și o satisfacție reduse ale consumatorilor și la restrângerea concurenței, precum și la prezența unui număr mai mic de produse și servicii inovatoare pe piață. În consecință, statele membre ar trebui să utilizeze alte instrumente de politică, mai ales măsuri de politică socială bine direcționate, pentru a garanta că cetățenii lor își permit să se alimenteze cu energie electrică. Intervențiile publice în stabilirea prețurilor pentru furnizarea energiei electrice ar trebui să se realizeze numai ca obligații de serviciu public și sub rezerva unor condiții specifice prevăzute în prezenta directivă. Liberalizarea totală a unei piețe funcționale de energie electrică cu amănuntul ar stimula concurența la nivelul prețurilor, și nu numai, între furnizorii existenți și ar oferi stimulente pentru cei nou-întrași pe piață, sporind astfel opțiunile consumatorilor și satisfacția acestora [...]”.

În Legea energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012, cu modificările și completările ulterioare, denumită în continuare Legea nr. 123/2012, au fost preluate prevederile legislației europene referitoare la intervențiile în formarea prețurilor (prin OUG

nr. 143/2021, publicată în Monitorul Oficial al României la data de 31 decembrie 2021). Astfel, la art. 80 sunt prevăzute următoarele:

“(1) Furnizorii sunt liberi să stabilească prețul la care furnizează energie electrică clienților.

(2) Protecția clienților casnici afectați de sărăcie energetică și a celor vulnerabili se realizează prin intermediul politicii sociale sau prin orice alte mijloace legale, altele decât intervențiile publice în stabilirea prețurilor de furnizare a energiei electrice.

(3) Prin excepție de la prevederile alin. (1) și ale alin. (2), la propunerea ANRE și a Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Guvernul, cu avizul Consiliului Concurenței, poate interveni în formarea prețurilor pentru furnizarea energiei electrice către consumatorii casnici vulnerabili sau afectați de sărăcie energetică, după notificarea Comisiei Europene a acestor măsuri în termen de o lună de la adoptarea acestora.

(4) Oricare și toate intervențiile publice în formarea prețurilor pentru furnizarea energiei electrice trebuie:

a) să urmărească un interes economic general și să nu depășească ceea ce este necesar pentru a atinge acel interes economic general;

b) să fie clar definite, transparente, nediscriminatorii și verificabile;

c) să garanteze accesul egal la clienți al operatorilor economici din domeniul energiei din Uniunea Europeană;

d) să fie limitate în timp și proporționale în ceea ce privește beneficiarii lor;

e) să nu conducă la costuri suplimentare pentru participanții la piață într-un mod discriminatoriu.

(5) Notificarea prevăzută la alin. (3) este însoțită de o explicație a motivelor pentru care obiectivul urmărit nu putea fi atins într-o măsură satisfăcătoare cu ajutorul altor instrumente, a modului în care sunt îndeplinite cerințele prevăzute la alin. (4) și a efectelor măsurilor notificate asupra concurenței. Notificarea descrie categoriile de beneficiari, durata măsurilor și numărul clienților casnici afectați de măsuri și explică modul în care au fost stabilite prețurile reglementate.

(6) Intervențiile publice în formarea prețurilor pentru furnizarea energiei electrice trebuie să respecte prevederile art. 3 alin. (3) lit. d) și ale art. 24 din Regulamentul (UE) 2018/1999, chiar dacă există un număr semnificativ de gospodării afectate de sărăcie energetică.”

De asemenea, cu privire la modalitatea de desfășurare a tranzacțiilor pe piața de energie electrică, la art. 23 din Legea nr. 123/2012, așa cum a fost modificată prin OUG nr. 143/2021, sunt prevăzute următoarele:

“(1) Pe piața de energie electrică tranzacțiile comerciale se fac angro sau cu amănuntul, iar prețurile se formează în baza cererii și ofertei, ca rezultat al unor mecanisme concurențiale.

(2) Pe piața angro se pot încheia, în toate intervalele de timp, cel puțin următoarele tipuri de tranzacții:

a) tranzacții bilaterale negociate direct;

b) tranzacții încheiate în urma desfășurării licitațiilor pe piețe organizate, inclusiv pe piața de echilibrare a energiei electrice;

c) tranzacții de import și de export a energiei electrice.

(...)

(12) Participarea la oricare piață de energie electrică este voluntară pentru participanții la piață”.

Prevederi referitoare la stabilirea de către ANRE a tarifelor reglementate la clienții casnici s-au regăsit în Legea nr. 123/2012, dar aplicarea tarifelor reglementate a fost limitată prin Lege până la data de 31.12.2020. În acest sens avem prevederile art. 22:

- alin. (1¹): „(1¹) Până la 31 decembrie 2020, pentru clienții casnici furnizarea de energie electrică se realizează în condiții reglementate de către ANRE.”
- alin. (2): „(2) Pe piața reglementată, autoritatea competentă are dreptul:

d) să aprobe și să publice tarifele aplicate de furnizorii de ultimă instanță clienților casnici pentru perioada până la 31 decembrie 2020”.

Referitor la piața de gaze naturale, la art. 40 lit. c) din Directiva 2009/73/CE este prevăzut că „în îndeplinirea atribuțiilor de reglementare prevăzute de prezenta directivă, autoritățile de reglementare iau toate măsurile rezonabile în vederea realizării următoarelor obiective (...) (c) eliminarea restricțiilor privind comerțul cu gaze naturale între statele membre, inclusiv dezvoltarea unor capacități transfrontaliere de transport corespunzătoare pentru a satisface cererea și a îmbunătăți integrarea piețelor naționale, ceea ce ar putea facilita fluxurile de gaze naturale pe întreg teritoriul Comunității”.

În același timp, potrivit prevederilor Directivei 2009/73/CE privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale, „Libertățile pe care Tratatul de instituire a Comunității Europene le garantează cetățenilor Uniunii – printre altele, libera circulație a mărfurilor, libertatea de stabilire și libertatea de a presta servicii – pot fi efective numai în cadrul unei piețe deschise în totalitate, care permite tuturor consumatorilor să își aleagă liber furnizorii și tuturor furnizorilor să își livreze liber produsele clienților”.

De asemenea, art. 3 din Directiva 2009/73/CE stabilește condițiile în care se poate institui **obligatia de serviciu public**, respectiv:

“(1) În baza organizării lor instituționale și cu respectarea principiului subsidiarității, statele membre se asigură că, fără a aduce atingere alineatului (2), întreprinderile din domeniul gazelor naturale funcționează în conformitate cu principiile prezentei directive, în vederea realizării unei piețe de gaze naturale concurențiale, sigure și durabile din punctul de vedere al protecției mediului, și se abțin de la orice discriminare în ceea ce privește drepturile sau obligațiile acestor întreprinderi.

(2) Luând pe deplin în considerare dispozițiile pertinente ale tratatului, în special articolul 86, statele membre pot impune întreprinderilor din sectorul gazelor naturale, în interesul economic general, obligații de serviciu public care pot fi legate de siguranță, inclusiv de siguranța alimentării, de regularitatea, calitatea și prețul furnizărilor, precum și de protecția mediului, inclusiv de eficiența energetică, energia din surse regenerabile și protecția climei. Aceste obligații sunt clar definite, transparente, nediscriminatorii și ușor de verificat și garantează întreprinderilor comunitare din sectorul gazelor naturale accesul egal la consumatorii naționali. În ceea ce privește siguranța alimentării și gestionarea orientată către eficiență energetică și satisfacerea cererii, precum și în vederea realizării obiectivelor de protecție a mediului și privind energia din surse regenerabile menționate la prezentul alineat, statele membre pot pune în aplicare o planificare pe termen lung, luând în considerare posibilitatea accesului la sistem al terților.

(3) Statele membre iau măsurile corespunzătoare pentru protecția clienților finali garantând, în special, protecția adecvată a clienților vulnerabili. În acest context, fiecare stat membru definește conceptul de clienți vulnerabili care poate face referire la sărăcia energetică și, printre altele, la interzicerea deconectării acestor clienți, în situații critice, de la rețeaua de gaze naturale. Statele membre garantează că se aplică drepturile și obligațiile în ceea ce privește clienții vulnerabili. În special, acestea iau măsuri adecvate pentru protecția clienților finali din zonele îndepărtate care sunt racordate la sistemul de gaze naturale. Statele membre pot desemna un furnizor de forță majoră pentru clienții racordate la sistemul de gaze naturale. Ele garantează un nivel ridicat de protecție a consumatorilor, în special în ceea ce privește transparență condițiilor contractuale, a informațiilor

generale și a mecanismelor de soluționare a litigiilor. Statele membre se asigură că un client eligibil își poate schimba efectiv și cu ușurință furnizorul. Cel puțin în ceea ce privește clienții casnici, aceste măsuri le includ pe cele prevăzute în anexa I.

(4) Statele membre iau măsuri corespunzătoare, precum elaborarea de planuri naționale de acțiune privind energia, prevederea de beneficii în sistemele de asigurări sociale, pentru a garanta clienților vulnerabili alimentarea cu gazele necesare sau pentru a sprijini ameliorarea eficienței energetice și pentru a combate sărăcia energetică acolo unde este cazul, inclusiv în contextul mai larg al sărăciei. **Astfel de măsuri nu împiedică deschiderea eficientă a pieței, prevăzută la articolul 37 și funcționarea pieței și sunt notificate Comisiei, după caz, în conformitate cu alineatul (11) din prezentul articol. Notificarea nu include măsurile luate în cadrul sistemului general de asigurări sociale.**

Orice obligație de serviciu public este considerată ca fiind conformă cu cerințele legislației UE numai dacă și în măsura în care respectă condițiile stabilite la articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2009/73/CE, astfel cum au fost interpretate ulterior în jurisprudența Curții de Justiție ("Cauza C-265/08 Federutility și alții/Autoritățile per l'energia elettrica e il gas „Federutility”).

Prin art. 3 alin. (2), Directiva permite statelor membre să aprecieze dacă este necesar, în interesul economic general, să impună anumitor întreprinderi obligații de serviciu public, pentru a se asigura că prețul furnizării de gaze naturale la consumatorii vulnerabili sau afectați de sărăcie energetică este menținut la un nivel rezonabil și astfel să reconcilieze obiectivele legate de protecția consumatorilor cu cele legate de liberalizarea pieței.

Prin Legea nr. 123/2012, cu modificările și completările ulterioare, s-a asigurat transpunerea în legislația națională a actului normativ comunitar din Pachetul Legislativ 3 – Energie ce reglementează piața internă de gaze naturale, respectiv Directiva 2009/73/CE privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale și de abrogare a Directivei 2003/55/CE.

În cadrul prevederilor art. 173 din Legea nr. 123/2012 este prevăzută **Obligația de serviciu public**, respectiv:

„(1) Titularii de licențe de înmagazinare, transport, distribuție și furnizare a gazelor naturale și titularul licenței de operare a terminalului GNL au obligația să își desfășoare activitățile cu respectarea obligațiilor stipulate în licențele, respectiv autorizațiile emise de ANRE, privind siguranța, calitatea, continuitatea aprovizionării, eficiența energetică, cu respectarea normelor de securitate și sănătate a muncii și de protecție a mediului, precum și a prevederilor din contractele directe cu clienții.

(2) ANRE poate stabili prin reglementările specifice obligații de serviciu public pentru fiecare activitate din sectorul gazelor naturale, aplicabile tuturor titularilor de licență, sau autorizații în mod transparent, echidistant și nediscriminatoriu.

(3) Obligațiile de serviciu public prevăzute la alin. (2) nu trebuie să împiedice liberalizarea pieței gazelor naturale, să constituie bariere pentru intrarea unor noi operatori pe piață sau să distorsioneze concurența și funcționarea transparentă a pieței.

(4) Obligațiile de serviciu public de natură a afecta piața gazelor naturale în sensul celor prevăzute la alin. (3) se notifică Consiliului Concurenței.

(5) Costurile efectuate într-o manieră prudentă de operatorii economici pentru realizarea obligațiilor de serviciu public sunt costuri justificate și se acoperă prin prețurile sau tarifele practicate de aceștia, în conformitate cu reglementările specifice ale ANRE.

(6) ANRE reexaminează la fiecare 2 ani necesitatea și modalitatea de impunere a obligațiilor de serviciu public, ținând seama de evoluția sectorului de gaze naturale.

(7) ANRE elaborează și transmite primului-ministru și ministerului de resort un raport cu privire la măsurile adoptate pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu public, inclusiv protecția consumatorului și a mediului, și la posibilul lor efect asupra concurenței interne și internaționale, care va fi reactualizat, la fiecare 2 ani, având în vedere modificările aduse acestor măsuri. Acest raport se transmite comisiilor de specialitate din Parlamentul României și Comisiei Europene, pentru informare.”

Totodată, potrivit prevederilor art. 99 lit. b) și c) din Legea nr. 123/2012, „Activitățile în sectorul gazelor naturale trebuie să se desfășoare pentru realizarea următoarelor obiective de bază:
b) asigurarea continuității și a siguranței în alimentarea cu gaze naturale a clienților;
c) protejarea intereselor legitime ale clienților finali de gaze naturale;”.

În acest sens, furnizorul de ultimă instanță este definit la art. 100 pct. 45 din *Lege*, ca fiind „furnizorul desemnat de autoritatea competentă pentru a presta serviciul de furnizare în condiții specifice reglementate”, iar obligațiile acestuia sunt prevăzute la art. 144 din *Lege*, după cum urmează:

„(1) Furnizorul de ultimă instanță are obligația de a asigura furnizarea gazelor naturale clienților finali, în conformitate cu reglementările ANRE, la prețuri reglementate de ANRE.

(2) Furnizorul de ultimă instanță are obligația de a furniza, conform reglementărilor emise de ANRE, gaze naturale clienților finali al căror furnizor se află în situația de a i se retrage licența de furnizare în cursul desfășurării activității sau în orice altă situație identificată de ANRE în care clienții finali nu au asigurată furnizarea de gaze naturale din nicio altă sursă”.

În ceea ce privește activitatea de furnizare de ultimă instanță, la art. 179 alin. (2) lit. c) din *Legea nr. 123/2012* se stipulează faptul că: „(2) Activitățile aferente pieței reglementate cuprind:

[...]c) furnizarea de ultimă instanță a gazelor naturale”.

De asemenea, conform prevederilor art. 175 alin. (1) și alin. (2) lit. a) și c) din *Lege*:

„(1) Piața reglementată de gaze naturale funcționează în principal pentru asigurarea alimentării cu gaze naturale a clienților finali prevăzuți la art. 179 alin. (2) lit. a)-c).

(2) Pe piața reglementată de gaze naturale autoritatea competentă are dreptul:

a) să impună obligații de serviciu public, conform art. 173:[...]

c) să stabilească prețurile aplicate de furnizorii de gaze naturale de ultimă instanță clienților finali;”

Pentru a duce la îndeplinire prevederile art. 10 alin. (1) lit. l) și z), ale art. 5 alin. (1) lit. b) și c) din **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 33/2007 privind organizarea și funcționarea Autorității Naționale de Reglementare în Domeniul Energiei**, aprobată cu modificări și completări prin *Legea nr. 160/2012*, cu modificările și completările ulterioare, precum și ale art. 144, 173, 175, 178 și 179 din *Legea nr. 123/2012*, ANRE a elaborat *Regulamentul privind furnizarea de ultimă instanță a gazelor naturale, aprobat prin Ordinul președintelui Autorității Naționale de Reglementare în Domeniul Energiei nr. 173/2020*.

În ceea ce privește modalitatea de desfășurare a tranzacțiilor pe piața de gaze naturale, la art. 177 alin. (1) și (3) din *Legea nr. 123/2012* sunt prevăzute următoarele:

“(1) Pe piața concurențială, tranzacțiile comerciale cu gaze naturale se fac angro sau cu amănuntul, cu respectarea reglementărilor ANRE, iar prețurile se formează pe baza cererii și a ofertei, ca rezultat al mecanismelor concurențiale.

(2) Piața concurențială angro funcționează pe bază de:

a) contracte bilaterale între operatorii economici din domeniul gazelor naturale;

b) tranzacții pe piețe centralizate, administrate de către operatorul pieței de gaze naturale sau operatorul pieței de echilibrare, după caz;

c) alte tipuri de tranzacții sau contracte.

(3) *Pe piața concurențială cu amănuntul, furnizorii vând gaze naturale clienților finali prin contracte la prețuri negociate sau oferte-tip”.*

Prevederi referitoare la stabilirea de către ANRE a prețurilor reglementate la clienții finali s-au regăsit în Legea nr. 123/2012, dar aplicarea acestora a fost limitată prin prevederile art. 179 alin. (2) lit. a) și b) din Lege, astfel:

“a) furnizarea gazelor naturale la preț reglementat și în baza contractelor-cadru până la 31 decembrie 2014 pentru clienții noncasnici, cu excepția cazului în care la această dată se constată existența unei diferențe semnificative între prețul de comercializare a producției interne și prețul european de import, care ar putea periclita stabilitatea pieței, situație în care termenul se prelungește până la 31 decembrie 2015;

b) furnizarea gazelor naturale la preț reglementat și în baza contractelor-cadru până la 30 iunie 2020 pentru clienții casnici.”.

Astfel, se constată faptul că **Directivile 2009/72/CE, ulterior Directiva 944/2019, și 2009/73/CE** ale Parlamentului European și ale Consiliului au fost transpuse în legislația națională, prin legislația primară și prin reglementările specifice ANRE, iar **Directiva (UE) 2019/944 a fost transpusă în legislația primară prin OUG nr. 143/2021, fiind stabilit și termenul de 6 luni pentru transpunerea în legislația secundară.**

Piețele de energie electrică și de gaze naturale din România funcționează în conformitate cu reglementările europene privind piața internă de energie, prin care se stabilesc cerințe legate de dezvoltarea producției de energie din surse regenerabile, politica de mediu, integrarea piețelor de echilibrare, precum și interconectarea sistemelor energetice.

II. MODUL DE FUNCȚIONARE A PIEȚEI

PIAȚA DE GAZE NATURALE

Structura actuală a pieței de gaze naturale din România cuprinde:

- 1 operator al Sistemului Național de Transport: SNTGN TRANSGAZ SA MEDIAȘ;
- 9 producători de gaze naturale: OMV Petrom SA, SNGN Romgaz SA, Amromco Energy SRL, Foraj Sonde SA, Raffles Energy SRL, Stratum Energy România LLC Wilmington Sucursala București, Hunt Oil SRL, Lotus Petrol SRL, Serinus Energy România SA;
- 2 operatori pentru depozitele de înmagazinare subterană: SNGN Romgaz-Filiala de Înmagazinare gaze naturale Ploiești SRL, Depomureș SA;
- 29 de societăți de distribuție a gazelor naturale - cei mai mari fiind Distringaz Sud Rețele SRL și Delgaz Grid SA;
- 23 traderi de gaze naturale;
- 154 furnizori de gaze naturale;
- 4 operatori care dețin licențe ANRE de administrare a piețelor centralizate de gaze naturale: Bursa Română de Mărfuri (Romanian Commodities Exchange) SA, Humintrade

SRL, Operatorul Pieței de Energie Electrică și de Gaze Naturale "Opcom" SA, Tradex Platform SRL, din care activi BRM SA și OPCOM SA

1. Piața angro de gaze naturale

Pe piața concurențială, tranzacțiile comerciale cu gaze naturale se fac angro sau cu amănuntul, iar prețurile se formează pe baza cererii și a ofertei, ca rezultat al mecanismelor concurențiale.

Piața concurențială angro funcționează pe bază de:

- contracte bilaterale între operatorii economici din domeniul gazelor naturale;
- tranzacții pe piețe centralizate, administrate de către operatorul pieței de gaze naturale;
- alte tipuri de tranzacții sau contracte.

În cadrul piețelor centralizate se încheie tranzacții cu produse standardizate pe termen scurt, mediu și lung, tranzacții cu produse flexibile și, începând cu luna septembrie 2021, se pot oferi participanților produse futures cu livrare fizică.

În cadrul piețelor pe termen scurt lansate în 2018, se tranzacționează produse pentru ziua următoare și produse intrazilnice. **Tranzacțiile efectuate pe piețele pe termen scurt reprezintă aproximativ 15% din totalul tranzacțiilor de pe piețele centralizate.**

În cadrul platformelor de tranzacționare administrate de operatorii piețelor centralizate se pot încheia și alte tipuri de contracte bilaterale.

Ordinul președintelui ANRE nr. 143/2020 privind obligația de a oferta gaze naturale pe piețele centralizate a producătorilor de gaze naturale a căror producție anuală realizată în anul anterior depășește 3.000.000 MWh și Ordinul președintelui ANRE nr. 144/2020 privind obligația participanților la piața de gaze naturale de a oferta pe piețele centralizate au fost emise în executarea prevederilor art. 177 alin. (3¹⁵) –(3¹⁷) din Legea a energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012, cu modificările și completările ulterioare. Ca urmare a aprobării OUG nr. 143/2021, Ordinul ANRE nr. 143/2020 a fost modificat în sensul prelungirii termenelor de livrare ale produselor oferite în perioada 1 ianuarie 2023 - 31 decembrie 2023.

Prin obligația de ofertare gaze naturale se asigură accesul la gaze naturale a unui număr cât mai ridicat de participanți (furnizori, consumatori noncasnici, traderi, operatori de distribuție, de transport și de înmagazinare) astfel încât să fie asigurate condițiile de competiție, transparență și nediscriminare pentru toți potențialii cumpărători.

Variația prețului mediu ponderat (PMP) al produselor pe termen mediu și lung, tranzacționate în perioada ianuarie 2020 - ianuarie 2022, **în funcție de luna de livrare**, este redată în următorul tabel:

Produs Luna de livrare	Luna	Trimestru	Sezon	Semestru	An (calendar)	An (gazier)	Total
	PMP la livrare (lei/MWh)						
ian.20							
feb.20	79						79
mar.20	68						68
apr.20	60	59	65				60
mai.20	51	59	65				56

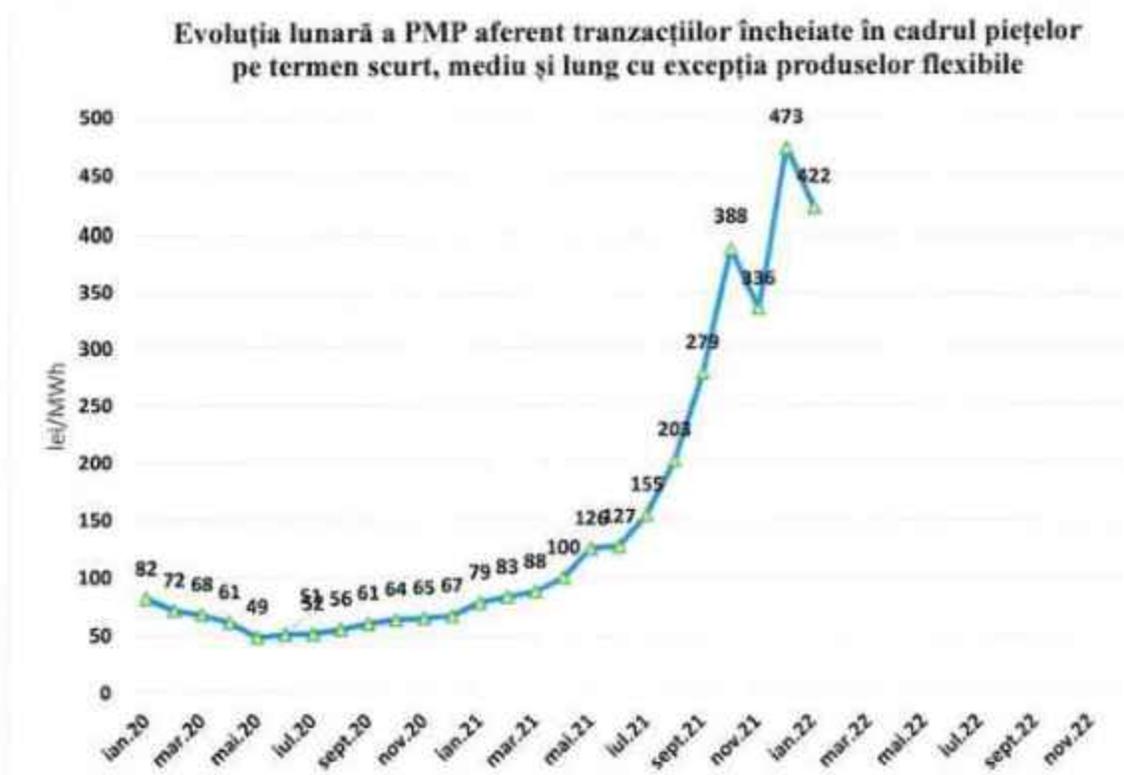
iun.20	44	59	65				54
iul.20	34	42	65	61			37
aug.20	37	42	65	61			39
sept.20	41	42	65	61			41
oct.20	57	55	69	61		63	62
nov.20	60	55	69	61		63	62
dec.20	65	55	69	61		63	64
ian.21	68	69	69	62	65	63	68
feb.21	73	69	69	62	65	63	69
mar.21	76	69	69	62	65	63	70
apr.21	83	73	71	62	65	63	74
mai.21	88	73	71	62	65	63	75
iun.21	109	73	71	62	65	63	79
iul.21	123	95	71	94	65	63	90
aug.21	143	95	71	94	65	63	96
sept.21	184	95	71	94	65	63	106
oct.21	248	195	169	94	65	124	170
nov.21	384	195	169	94	65	124	208
dec.21	420	195	169	94	65	124	205
ian.22	488	434	169	314	218	124	339
feb.22	546	434	169	314	218	124	343
mar.22	460	434	169	314	218	124	302
apr.22		372	296	314	218	124	277
mai.22		372	296	314	218	124	277
iun.22		372	296	314	218	124	277
iul.22		227	296		218	124	251
aug.22		227	296		218	124	251
sept.22		227	296		218	124	251

*Informații obținute de la BRM S.A și Opcom S.A și prelucrate de către ANRE

Din datele prezentate se poate constata creșterea prețurilor pentru fiecare produs oferit.

În ceea ce privește evoluția prețurilor la tranzacționarea produselor, în aceeași perioadă, se constată de asemenea trendul crescător al acestora.

Variația PMP în funcție de data la care au fost încheiate tranzacțiile este următoarea:

Informații obținute de la BRM S.A și Opcom S.A și prelucrate de către ANRE

În perioada 1 ianuarie 2021 – 18 ianuarie 2022 au fost încheiate pe piețele centralizate tranzacții cu livrare în anul 2022, după cum urmează:

Contracte de gaze naturale cu livrare în:	Cantitate totală tranzacționată MWh	Preț mediu ponderat (PMP) lei/MWh
Luna Ianuarie 2022	928.264	488
Luna Februarie 2022	723.156	546
Luna Martie 2022	315.952	460
Trimestrul I 2022	2.266.740	434
Trimestrul II 2022	749.840	372
Trimestrul III 2022	9200	227
Semestrul I 2022	1.116.770	314
Semestrul II 2022	86.848	529
Anul calendaristic 2022	8.158.845	218
Sezonul cald 2022	3.225.741	296

Sezonul rece 2021-2022	2.104.102	169
Sezonul rece 2022-2023	2184	278
TOTAL	19.687.642	292

Date publicate pe paginile de internet <https://www.brm.ro> și <https://opcom.ro> și prelucrate de ANRE

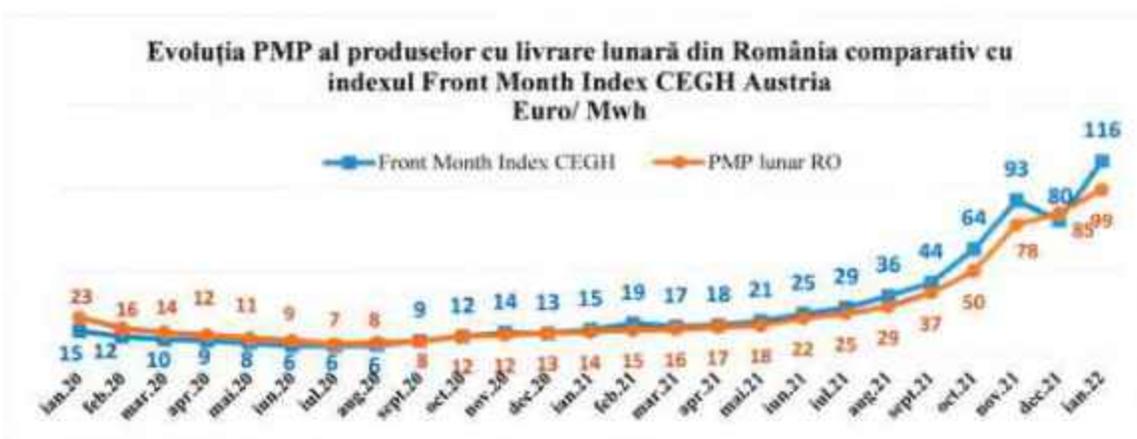
Contractele încheiate pe piețele centralizate cu livrare în 2022 au prețuri semnificativ mai mari față de cele din anul 2021, cum ar fi:

Contracte de gaze naturale cu livrare în:	Preț mediu ponderat lei/MWh
Semestrul I 2021 / Semestrul I 2022	62 / 314
Sezonul rece 2020 – 2021 / Sezonul rece 2021 - 2022	69 / 169
Anul calendaristic 2021 / Anul calendaristic 2022	65 / 218

Date publicate pe paginile de internet <https://www.brm.ro> și <https://opcom.ro> și prelucrate de ANRE

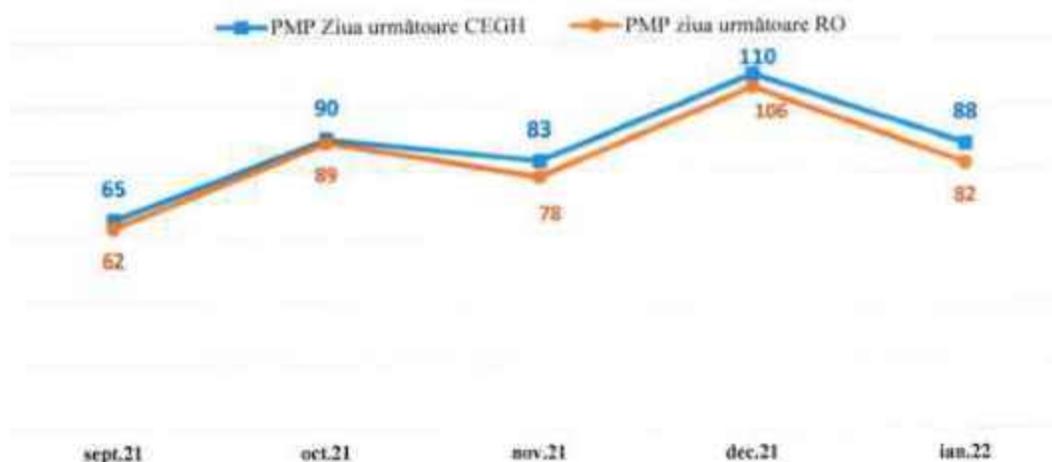
În decembrie 2021 s-au înregistrat pe platformele bursiere cele mai mari prețuri ale gazelor naturale din ultimii ani. În data de **22 decembrie 2021** s-a înregistrat cel mai mare preț al gazelor naturale tranzacționate pe piețele centralizate pe termen mediu și lung, respectiv **884,515 lei/MWh** pentru contracte cu livrare în luna februarie 2022 (preț maxim istoric pentru produsele pe termen mediu și lung). În 16 decembrie 2021 s-au tranzacționat contracte cu livrare în luna ianuarie 2022 cu un preț maxim de **663,033 lei/MWh**.

Un factor important de influență asupra creșterii prețului gazelor naturale în România îl reprezintă evoluția prețurilor înregistrate pe platformele europene. Conform graficului de mai jos, începând cu vara anului 2020 indexul de referință "CEGH Front Month Reference Index", care reflectă evoluția prețurilor tranzacționate pe platforma bursieră din Austria, are o tendință de creștere continuă. Pe de altă parte, după implementarea Gas Release Programe, prețul mediu ponderat (de referință pe termen scurt și lunar) al gazului natural în România se situează constant sub media prețului european.

Date publicate pe paginile de internet <https://www.brm.ro> și <https://www.cegh.at> și prelucrate de ANRE

**Evoluția PMP al produselor cu livrare pentru ziua următoare din România
și CEGH Austria
Euro/ Mwh**

Date publicate pe paginile de internet <https://www.brm.ro> și <https://www.cegh.at> și prelucrate de ANRE

Prețul mediu ponderat de tranzacționare PZU (Piața pentru Ziua Următoare), înregistrat pe platforma BRM în perioada **decembrie 2020 – decembrie 2021**, a crescut de **peste 7 ori**, respectiv **de la un PMP în decembrie 2020 de 70,62 lei/MWh, la un PMP de 523,12 lei/MWh în decembrie 2021**. S-a observat un vârf de peste **907,469 lei/MWh în 22 decembrie 2021, de asemenea un maxim istoric pentru produsele pe termen scurt**. Un trend similar l-a avut și evoluția prețurilor PZU pe platforma CEGH Austria pentru luna **decembrie 2021**, unde în **22 decembrie** a fost observat un vârf de **177,402 Euro/MWh**.

Prețul mediu de tranzacționare PZU pentru perioada **01 – 16 ianuarie 2022** a fost de **406,35 lei/MWh**.

Grafic preluat de pe pagina de internet <https://www.brm.ro>

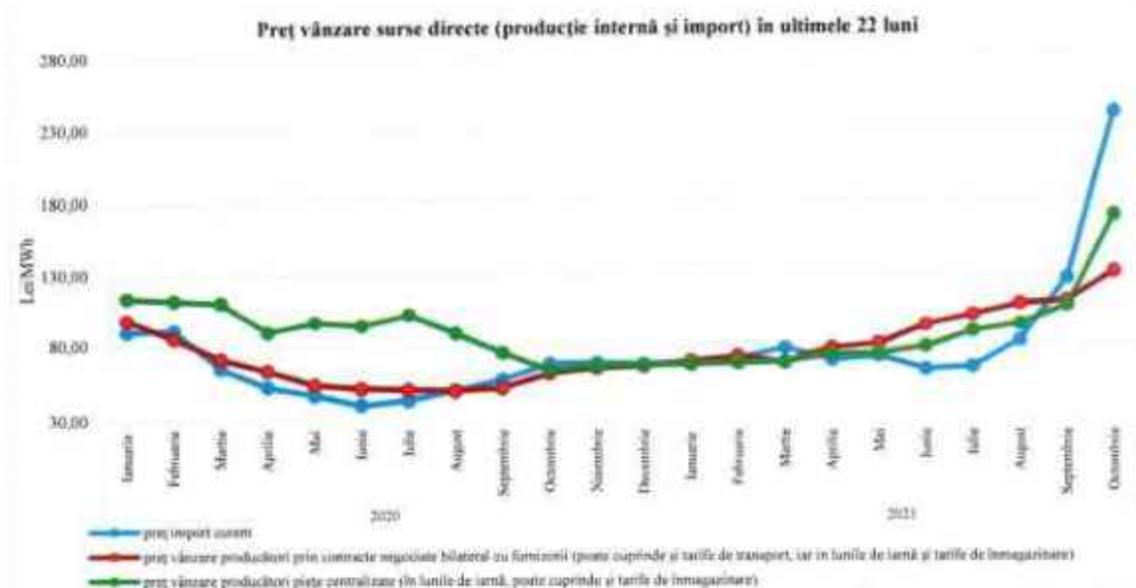

Grafic preluat de pe pagina de internet <https://www.cegh.at>

Acest trend crescător este valabil și pentru prețul mediu ponderat aferent tranzacțiilor pe termen mediu și lung, obținut pe piețele centralizate administrate de BRM și OPCOM în perioada **decembrie 2020 – decembrie 2021**, respectiv de la **66,92 lei/MWh** în **decembrie 2020**, la **457,67 lei/MWh** în **decembrie 2021**. Prețul mediu ponderat de tranzacționare aferent contractelor pe termen mediu și lung, pentru perioada **01 – 18 ianuarie 2022** a fost de **422,19 lei/MWh**.

În perioada **01 - 18 ianuarie 2022** s-a înregistrat un consum total de gaze naturale de **9.259.524 MWh**, asigurat din următoarele surse: **4.734.038 MWh** din producția internă (reprezentând 51% din consum), **2.283.688 MWh** din import (reprezentând aproximativ 24% din consum) și **2.456.511 MWh** provenind din depozitele de înmagazinare subterană (reprezentând aproximativ 26% din consum). În aceeași perioadă s-au înmagazinat **124.105 MWh** (sursa *TRANS-GAZ SA*).

În graficul de mai jos este prezentată evoluția prețului mediu de vânzare al gazelor naturale, rezultat din tranzacțiile realizate de producători și de furnizorii externi cu furnizorii naționali, **pentru cantitățile de gaze naturale consumate lunar în perioada ianuarie 2020-octombrie 2021**. Menționăm că, prețurile de vânzare ale producătorilor sunt din gaze naturale din producția internă a acestora, încheiate prin contracte bilaterale și pe piețe centralizate, respectiv pe piața GasForward, piața SPOT și pe piața de echilibrare. În calculul prețurilor au fost incluse și prețurile aferente cantităților de gaze naturale înmagazinate în lunile anterioare și intrate în consumul lunilor de analiză.

Piața cu amănuntul de gaze naturale

Pe piața concurențială cu amănuntul, furnizorii vând gaze naturale clienților finali în temeiul contractelor de furnizare a gazelor naturale încheiate între furnizor și clienții finali, la prețul de furnizare și în condițiile comerciale negociate între aceștia sau stabilite prin oferte-tip.

Pe baza datelor raportate de către furnizorii care, până la data liberalizării, au avut în portofoliul propriu clienți casnici pentru care furnizarea gazelor naturale se realiza în regim reglementat, din totalul de 3.378.409 clienți casnici care nu își exercitaseră dreptul de eligibilitate la data de 30 iunie 2020, un număr de 1.296.561 clienți casnici au semnat, până la data de 31 decembrie 2021, contracte concurențiale pentru furnizarea gazelor naturale, reprezentând 38,38%.

Astfel, la data de 31 decembrie 2021, dintr-un număr total de 4.096.332 de clienți casnici, un număr de 2.014.484, reprezentând 49,18% aveau semnate contracte concurențiale pentru furnizarea gazelor naturale, iar la restul clienților casnici furnizarea se realizează tot în baza unor contracte concurențiale, dar acceptate tacit de la data de 1 iulie 2021.

Totodată, menționăm că, față de data de 06.12.2021, cand în aplicația web "Comparator oferte-tip de furnizare a gazelor naturale" pusă la dispoziția clienților finali de către ANRE, în scopul comparării prețurilor de furnizare și a condițiilor oferite de furnizorii de gaze naturale, era introdus un număr total de 121 de oferte-tip pentru clienții casnici și noncasnici, de către 52 furnizori, din care 79 oferte-tip de furnizare a gazelor naturale pentru clienții casnici, introduse de 43 furnizori, în data de 20.01.2022, în aplicația *Comparator GN* sunt introduse de către 53 furnizori un număr de 103 de oferte-tip pentru clienții casnici și noncasnici, din care 68 oferte-tip de furnizare a gazelor naturale pentru clienții casnici, introduse de 46 furnizori.

Pentru exemplificare, în București, în data de 06.12.2021, oferta cu cel mai mic preț al gazelor naturale (ca marfă) aplicabil era de 300 lei/MWh, iar prețul final aferent acestei oferte era de 338,24 lei/MWh. Totodată, cel mai mare preț al gazelor naturale (ca marfă) era de 1000 lei/MWh, prețul final aferent acestei oferte fiind de 1045,63 lei/MWh.

În data de 20.01.2022, oferta cu **cel mai mic preț al gazelor naturale** (ca marfă) aplicabil era de **485 lei/MWh**, iar prețul final aferent acestei oferte era de **526,13 lei/MWh**. Totodată, **cel mai mare preț al gazelor naturale** (ca marfă) era încă cel de **1000 lei/MWh**, prețul final aferent acestei oferte fiind de tot de **1045,63 lei/MWh**.

La data de 06.12.2021, din cele 56 de oferte pentru București pentru clienții casnici existente în *Comparator GN* care puteau fi accesate în luna decembrie 2021, **10 dintre acestea aveau un preț al gazelor naturale (ca marfă) cuprins între 300 și 399 lei/MWh**, iar prețul final aferent acestora era cuprins între 338,24 și 438,26 lei/MWh. Cele mai multe oferte, respectiv un număr de 26 oferte, au avut un preț al gazelor naturale (ca marfă) cuprins între 602,79 și 675,00 lei/MWh, iar prețul final aferent acestora era cuprins între 642,52 și 716,63 lei/MWh.

La data de 20.01.2022, din cele 45 de oferte pentru București pentru clienții casnici existente în *Comparator GN*, 12 dintre acestea aveau un preț al gazelor naturale (ca marfă) **cuprins între 485 și 588 lei/MWh**, iar prețul final aferent acestora era cuprins între 526,13 și 630,13 lei/MWh. Cele mai multe oferte, respectiv un număr de 18 oferte, aveau un preț al gazelor naturale (ca marfă) cuprins între 600,00 și 779,00 lei/MWh, iar prețul final aferent acestora era cuprins între **668,13 și 818,63 lei/MWh**.

Prețul final este compus din prețul de furnizare (care include costurile cu achiziția gazelor naturale, costurile furnizorului, marja de profit a furnizorului și, după caz, costul serviciilor de înmagazinare) și tarifele reglementate de distribuție și de transport. Alte costuri incluse în factură sunt TVA-ul și acciza (aceasta din urmă se aplică doar pentru clienții noncasnici), componente stabilite de autorități.

Totodată, în aplicarea prevederilor *Regulamentului privind furnizarea de ultimă instanță a gazelor naturale (în continuare Regulament)*, aprobat prin Ordinul președintelui ANRE nr. 173/2020, **în luna octombrie a anului 2020, ANRE a desemnat 6 furnizori de ultimă instanță (FUI)**, respectiv societățile: ENGIE ROMANIA S.A., CEZ VÂNZARE S.A., CIS GAZ S.A., ELECTRICA FURNIZARE S.A., PREMIER ENERGY S.R.L. și TINMAR ENERGY S.A.

Conform prevederilor art. 36 alin. (1) din *Regulament*, clienții finali care nu mai au asigurată furnizarea gazelor naturale sunt preluați de către un FUI stabilit de ANRE dintre furnizorii desemnați FUI, pe baza criteriului „costul cel mai mic”, prin compararea valorilor cumulate ale componentelor de achiziție, furnizare și transport aferente desfășurării activității de furnizare a gazelor naturale în regim de ultimă instanță, publicate de către fiecare FUI pe pagina proprie de internet.

După un an de la desemnare, la sfârșitul lunii octombrie - începutul lunii noiembrie 2021, 3 dintre cei 6 FUI desemnați de ANRE, în speță societățile CIS GAZ S.A., ENGIE ROMANIA S.A. și CEZ VÂNZARE S.A., au transmis la ANRE notificări prin care și-au exprimat intenția de a renunța la statutul de FUI, cu respectarea dispozițiilor art. 18 lit. d) și ale art. 21 din Regulament, începând cu data de 14 decembrie 2021, 15 decembrie 2021 și respectiv 2 ianuarie 2022.

Aceștia au motivat intenția de a renunța la statutul FUI prin următoarele considerente:

- *faptul că trendul de creștere abruptă a prețului gazelor naturale din ultima perioadă face ca un număr tot mai mare de furnizori să ajungă în situația de a nu mai putea desfășura activitatea de furnizare a gazelor naturale, iar menținerea statutului de FUI generează un efort financiar impredictibil, în condițiile în care furnizorul de ultimă instanță nu poate estima numărul de clienți finali pe care poate fi obligat să îi preia și nici momentul preluării acestora, astfel că achiziția gazelor*

pentru asigurarea consumului acestor clienți se face prin tranzacții derulate pe piețele spot sau chiar din piața de echilibrare, la cele mai ridicate costuri, generând pentru FUI un necesar de lichiditate extrem de important;

- lipsa lichidităților pentru achiziția într-un termen atât de scurt a cantităților de gaze naturale suplimentare;

- modificările legislative de amploare survenite în mod nepredictibil, în speță măsurile implementate prin Legea nr. 259/2021 în scopul protejării clienților finali pe perioada iernii sub forma plafonării prețului final de furnizare al gazelor naturale, măsura fiind aplicabilă inclusiv prețului facturat pentru gazele naturale furnizate în regim de ultimă instanță. Acest sprijin prevăzut de Legea nr. 259/2021 crează dezechilibre financiare majore pentru FUI, mai ales în condițiile în care măsurile actuale prevăzute de lege fac imposibilă recuperarea integrală a costurilor reale de achiziție, deoarece este luat în considerare prețul mediu de achiziție aplicabil în perioada 1 aprilie 2021-31 martie 2022 și nu prețul de piață la care se achiziționează gazele;

- faptul că încasarea diferențelor de sume dintre valoarea plafonată și prețurile din contracte este incertă, totodată, sub aspectul termenului de plată, având în vedere faptul că, în actuala formă a legii și a normelor, ANRE nu poate calcula prețul mediu de achiziție a gazelor naturale după fiecare lună închisă pentru această perioadă și trebuie să se închidă întreaga perioadă noiembrie 2021 - martie 2022 pentru a determina pentru fiecare furnizor în parte compensările pe care trebuie să le primească de la buget pentru a acoperi pierderile datorate plafonării prețurilor.

Astfel, având în vedere solicitările de renunțare la calitatea de FUI ale societăților menționate și în conformitate cu dispozițiile art. 18 lit. d), art. 19 și ale art. 21 din *Regulament*, ANRE a aprobat Decizia nr. 2233/08.12.2021 de încetare a aplicabilității Deciziei președintelui ANRE nr. 1988/29.10.2020 de desemnare a societății CEZ VÂNZARE S.A. în calitate de furnizor de ultimă instanță, Decizia nr. 2234/08.12.2021 de încetare a aplicabilității Deciziei președintelui ANRE nr. 1989/29.10.2020 de desemnare a societății CIS GAZ S.A. în calitate de furnizor de ultimă instanță, Decizia nr. 2235/08.12.2021 de încetare a aplicabilității Deciziei președintelui ANRE nr. 1991/29.10.2020 de desemnare a societății ENGIE ROMÂNIA S.A. în calitate de furnizor de ultimă instanță.

Totodată, în data de 08.12.2021, a fost aprobat și Ordinul președintelui ANRE nr. 125/2021 pentru modificarea și completarea Regulamentului privind furnizarea de ultimă instanță a gazelor naturale, aprobat prin Ordinul președintelui Autorității Naționale de Reglementare în Domeniul Energiei nr. 173/2020. Prin acest ordin au fost aduse modificări care vizează, în principal, **pe de o parte creșterea numărului de FUI desemnați de ANRE și pe de altă parte ca aceștia să aibă o cotă de piață semnificativă, implicând totodată și capacitatea financiară imediată, pentru a putea prelua în situații excepționale portofoliile de clienți ale unor furnizori care din diverse motive nu își mai pot continua activitatea, obiectivul major fiind asigurarea continuității în furnizarea cu gaze naturale a clienților.**

Ca urmare a renunțării celor 3 furnizori la calitatea de FUI, ANRE a declanșat în data de 08.12.2021 un proces de selecție pentru desemnarea unor furnizori de ultimă instanță de gaze naturale, în vederea asigurării îndeplinirii condițiilor prevăzute la art. 4 alin. (1) din *Regulament*. În conformitate cu prevederile art. 10 alin. (2) din *Regulament*, un proces de selecție se consideră finalizat doar dacă Lista FUI desemnați conține cel puțin 5 FUI a căror cotă cumulată de piață, calculată prin ponderarea egală a numărului de clienți finali și a cantității de energie vândute acestora

în ultimele 12 luni pentru care ANRE dispune de date în urma activității de monitorizare a pieței gazelor naturale, este de minimum 70%, cu precizarea că la determinarea cotei cumulate de piață se iau în considerare și cotele furnizorilor desemnați FUI, cu excepția celor pentru care s-a emis decizia prin care se constată încetarea aplicabilității deciziei de desemnare în calitate de FUI.

Până la termenul limită stabilit în anunțul de organizare a procesului de selecție pentru desemnarea FUI, respectiv până la data de 09.12.2021, niciun furnizor de gaze naturale nu a fost interesat să participe la procesul de selecție organizat de ANRE și astfel, acesta nu s-a putut finaliza în prima etapă prin selecție bazată pe disponibilitate și eligibilitate, fiind necesară declanșarea celei de-a doua etape, în vederea atribuirii statutului de FUI prin selecție bazată pe eligibilitate și capabilitate.

În consecință, societățile **ENGIE Romania S.A., E.ON Energie România S.A. și OMV Petrom S.A.** au fost selectate pe baza criteriului de capabilitate, în vederea desemnării acestora în calitate de FUI și, având în vedere faptul că au îndeplinit toate condițiile de eligibilitate prevăzute în *Regulament*, au fost desemnate în calitate de furnizori de ultimă instanță de gaze naturale în ședința Comitetului de reglementare al ANRE din data de 14.12.2021.

Astfel, la data prezentei sunt desemnați 6 furnizori de ultimă instanță de gaze naturale: ELECTRICA FURNIZARE S.A, E.ON ENERGIE ROMÂNIA S.A., ENGIE ROMANIA S.A., OMV PETROM S.A., PREMIER ENERGY S.R.L. și TINMAR ENERGY S.A.

Lista actualizată a furnizorilor de ultimă instanță a fost publicată pe pagina de internet a autorității la secțiunea Gaze Naturale/Informații de interes public/Furnizare de ultimă instanță gaze naturale (<https://www.anre.ro/ro/gaze-naturale/informatii-de-interes-public/furnizare-de-ultima-instanta-gaze-naturale>), iar prin accesarea paginii de internet a fiecărui FUI desemnat se pot vizualiza contractul-cadru de furnizare a gazelor naturale în regim de ultimă instanță, prețurile de ultimă instanță aplicate de acesta clienților preluați, stabilite pentru fiecare lună calendaristică, precum și cererea de preluare în regim de ultimă instanță a locului de consum (model de întocmire)

În contextul creșterii continue a prețului de achiziție a gazelor naturale, începând cu luna septembrie 2021 și până la data prezentei, au fost aplicate prevederile *Regulamentului* în **situația unui număr de 13 furnizori de gaze naturale**, respectiv:

- în cazul societăților MĂCIN GAZ S.R.L., PROGАЗ P&D S.A și GECABUILD S.R.L., ca urmare a retragerii licenței de furnizare a gazelor naturale la solicitarea acestora;
- în cazul societăților HARGAZ HARGHITA GAZ S.A, TULCEA GAZ S.A., RESTART ENERGY ONE S.A., AROVI ENERGY S.R.L., MEHEDINȚI GAZ S.A., SALGAZ S.A., ELECTRIC & GAS POWER TRADE S.R.L., OLIGOPOL S.R.L., RES ENERGY SOLUTIONS S.A. și GAZ VEST S.A., ca urmare a rezilierii Contractelor de echilibrare și acces la PVT încheiate cu societatea cu SNTGN TRANSGAZ S.A.,

pentru fiecare situație apărută fiind stabilit un FUI care să preia clienții finali din portofoliul fiecărui furnizor.

Astfel, în intervalul 1 noiembrie 2021 – 3 ianuarie 2022, un număr de aproximativ 98.555 de clienți finali au fost preluați de FUI, situație fără precedent pe piața gazelor naturale din România.

Societățile care au solicitat retragerea/suspendarea licenței de furnizare a gazelor naturale au invocat în adresele transmise ANRE *atât condițiile de majorare necontrolată și fără precedent a prețului de achiziție a gazelor naturale, precum și faptul că toate cererile de ofertare adresate*

producătorilor, traderilor și furnizorilor de gaze naturale, fie au rămas fără răspuns, fie li s-a comunicat lipsa cantităților disponibile. Prin urmare, furnizorii respectivi au fost/sunt nevoiți să asigure consumul clienților prin achiziția gazelor naturale de pe platformele centralizate, la prețuri care au crescut și cresc în mod constant, fapt care, raportat la prețul de furnizare practicat de aceștia, a condus și continuă să conducă la înregistrarea unor pierderi financiare considerabile. Aceștia au menționat, de asemenea, că la agravarea situației financiare a furnizorilor au contribuit și foarte mulți clienți care au înregistrat restanțe încă dinainte de apariția modificărilor legislative survenite intempestiv, ca urmare a situației pandemice declarate la nivel mondial, și care, începând cu data de 15.05.2020, s-au prevalat de dispozițiile art. 72 alin. (1) din OUG nr. 70/2020 care, în contextul epidemiologic, a favorizat consumul de gaze naturale fără plata corespunzătoare a acestuia pentru o perioadă de mai mult de 1 an, interzicând operatorilor aplicarea sancțiunilor corespunzătoare răspunderii contractuale. Astfel, având în vedere principiul instituit atât de legislația europeană, cât și de legislația națională, în sensul că activitățile desfășurate pe piața de gaze naturale trebuie să funcționeze în condiții de eficiență economică, cu asigurarea măsurilor de securitate în domeniu, furnizorii consideră că nu este justificată continuarea unei activități în aceste condiții de totală ineficiență economică.

Pentru aceste situații de retragere/suspendare a licenței de furnizare există implementat un mecanism prin care clienții furnizorilor aflați în aceste situații sunt preluați de către furnizorul de ultimă instanță stabilit de către ANRE din lista celor desemnați să desfășoare acest tip de activitate, **dar acest mecanism poate fi aplicat doar într-o situație normală de funcționare a pieței.**

PIAȚA DE ENERGIE ELECTRICĂ

Structura actuală a pieței de energie electrică din România cuprinde:

- 1 operator de transport și de sistem: CNTEE Transelectrica SA;
- peste 1000 de producători dintre care 402 producători de energie electrică cu puteri mai mari de 1 MW, semnificativi din punct de vedere al capacităților de producție deținute fiind: SN Nuclearelectrica SA, SPEEH Hidroelectrică SA, CE Oltenia SA, OMV Petrom SA, SN Romgaz SA;
- 6 operatori de distribuție concesionari: Distribuție Energie Electrică România SA, E-Distribuție Muntenia SA, E-Distribuție Dobrogea SA, E-Distribuție Banat SA, Delgaz Grid SA, Distribuție Energie Oltenia SA și 42 operatori de distribuție mici;
- 159 furnizori de energie electrică;
- 27 traderi.

1. Piața angro de energie electrică

Tranzacțiile de energie electrică se desfășoară:

- în piața organizată pe platformele OPCOM, astfel:
  - pe termen scurt, piața cuplată pentru ziua următoare (PZU), piața cuplată intrazilnică (PI);
  - pe termen mediu și lung, piața licitațiilor extinse pentru produse standard și flexibile (LE Flex), negociere dublă continuă (OTC), negociere continuă (NC), piața contractelor de lungă durată, etc.

- extrabursier, în afara pieței organizate, pentru tranzacționarea contractelor de vânzare a energiei electrice cu termen de livrare mai mare sau egal cu o lună.

Operatorul de transport și de sistem CNETE Tranelectrica SA administrează piața de echilibrare.

ANRE are ca obiectiv permanent îmbunătățirea funcționării pieței de energie electrică, în condițiile conformării la prevederile reglementărilor europene direct aplicabile și ale legislației primare naționale. Ca urmare, reglementările de piață elaborate de ANRE au integrat următoarele modificări structurale ale pieței de energie electrică:

- includerea posibilității de participare la orice piață de energie electrică a clienților finali, individual sau prin agregare;

- includerea posibilității încheierii pe piața centralizată PCCB-LE-flex a unor contracte cu prețuri și cantități flexibile;

- În același context, luând act de principiul prevăzut la **art. 3 lit. o) al Regulamentului (UE) 943/2019**, reglementare europeană de directă aplicabilitate și care prevalează legislației naționale dacă aceasta este contrară sau limitativă, ANRE a elaborat reglementarea care permite tranzacționarea contractelor de vânzare a energiei electrice cu termen de livrare mai mare sau egal cu o lună în afara pieței centralizate;

- ANRE a elaborat de asemenea un *Regulament* potrivit căruia, contractele pe durate de minim 1 an pot fi încheiate pe piața organizată de către operatorii economici care urmează să construiască și să racordeze o capacitate de producere a energiei electrice sau de producere a energiei electrice și termice în cogenerare, fără ca aceștia să dețină licența de exploatare la momentul tranzacționării energiei.

Funcționarea cuplată a Pieței pentru Ziua Următoare și a Pieței Intrazilnice

Piața pentru ziua următoare (PZU) și piața intrazilnică (PI) funcționează cuplat cu piețele de același tip din majoritatea statelor membre UE, pe baza algoritmului și procedurilor aprobate pentru fiecare la nivel regional/european.

Piața pentru Ziua Următoare (PZU) este o piață spot, componentă a pieței angro de energie electrică, pe care se realizează tranzacții orare ferme cu energie electrică cu livrare în ziua următoare zilei de tranzacționare. Scopul cuplării pieței pentru ziua următoare constă în stabilirea unui cadru centralizat de piață pentru vânzarea și cumpărarea energiei electrice.

Piața de energie electrică europeană integrată, astfel cum este stabilită prin **Regulamentul Comisiei UE 2015/1222** crește lichiditatea și eficiența.

Cerința creării pieței unice europene de energie electrică pe orizontul de timp pe termen scurt, respectiv piața pentru ziua următoare și piața intrazilnică, este obligatorie pentru statele membre.

Din data de 19 noiembrie 2014, Piața pentru Ziua Următoare din România a funcționat în mecanism cuplat la nivel european în regiunea 4M MC (România, Ungaria, Slovacia, Republica Cehă).

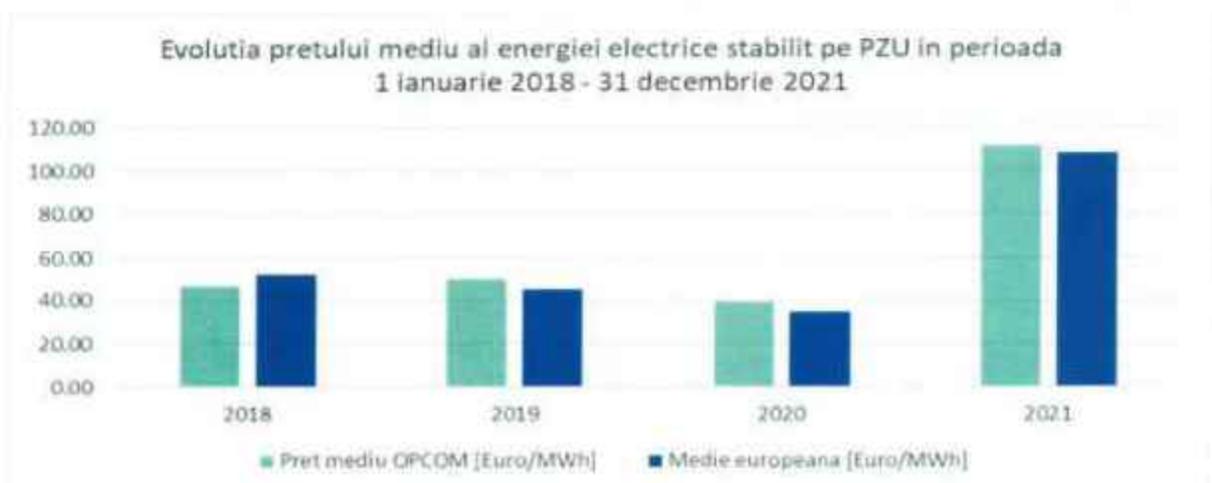
Începând cu 17 iunie 2021, Piața pentru Ziua Următoare din România a trecut la funcționarea în mecanism cuplat la nivel european odată cu implementarea proiectului DE-AT-PL-4M MC, proiect cunoscut și ca Interim Coupling Project (ICP). ICP este un proiect de cooperare regională, parte a mecanismului cuplării unice europene a Piețelor pentru Ziua Următoare (SDAC – Single DayAhead Coupling), prevăzută de **Regulamentul 2015/1222**.

În data de 27 octombrie 2021 a fost finalizată cuplarea piețelor europene cu cele din Bulgaria și Grecia, pe granițele cu România.

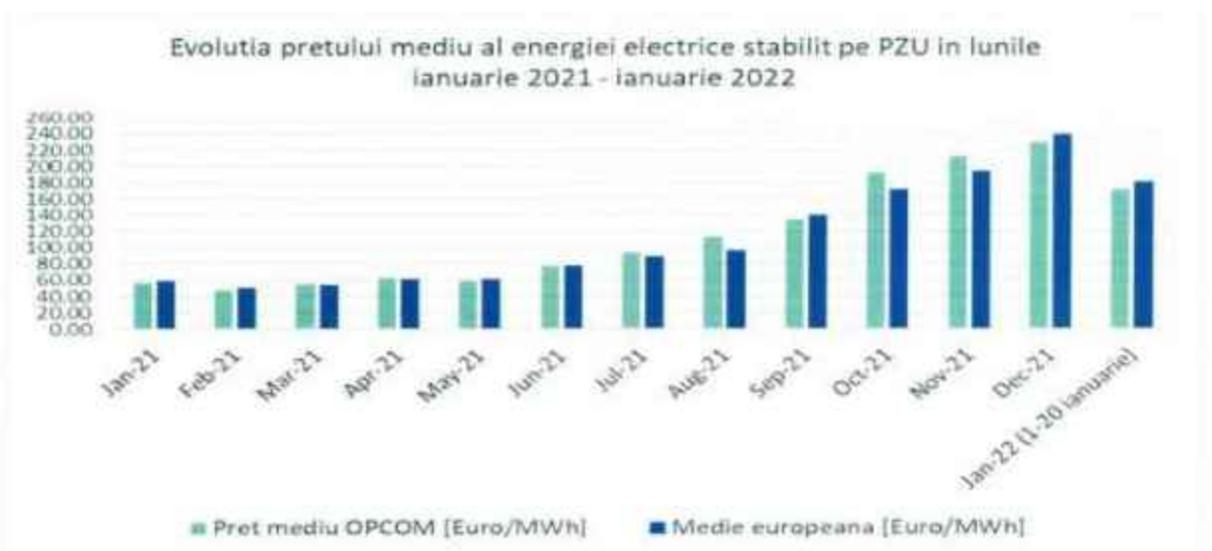
Cuplarea prin Preț a Regiunilor (PCR) este folosită pentru funcționarea în regim cuplat a următoarelor țări: **Austria, Belgia, Bulgaria, Republica Cehă, Croația, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Ungaria, Italia, Irlanda, Letonia, Lituania, Luxemburg, Norvegia, Olanda, Polonia, Portugalia, România, Slovacia, Slovenia, Spania și Suedia.**

Ofertele de energie din toate zonele de ofertare din regiunea cuplată sunt puse în comun și pe baza capacităților disponibile, tranzacționarea se realizează utilizând mecanismul de cuplare al pieței prin preț, prin care se stabilesc cantitățile tranzacționate la nivel de zonă de ofertare și prețul de închidere a pieței (PIP) pentru fiecare zonă de ofertare, respectiv fluxurile pe fiecare interconexiune. Procesul de calcul utilizează un algoritm de optimizare recunoscut de autoritățile naționale de reglementare ca mecanism unic la nivel european (algoritmul Euphemia).

Practic rezultatele pieței sunt determinate exclusiv de ofertele participantilor și capacitatea disponibilă a rețelei.

Grafic comunicat de către Operatorul Pieței de Energie Electrică și Gazelor Naturale OPCOM S.A.

Grafic comunicat de către Operatorul Pieței de Energie Electrică și Gazelor Naturale OPCOM S.A.

În anul 2021 prețul PZU a cunoscut o ușoară scădere în primele 5 luni, urmată de o creștere abruptă. Prețul PZU a reflectat condițiile de piață, contextul regional, modificările cadrului legal și evenimentele cu caracter special, cu impact asupra funcționării sectorului energetic. Creșterea de preț din a doua jumătate a anului 2021 survine ca urmare a relansării economiei pe fondul relaxării restricțiilor cauzate de pandemie. Și la nivelul celorlalte țări membre ale pieței cuplate se remarcă un trend similar pieței din România.

Deși piața spot de energie funcționează cuplat, așa cum am arătat, între țări există diferențe semnificative determinate de capacitatea limitată a interconexiunilor.

În figura de mai jos sunt prezentate prețurile înregistrate pe piețele pentru ziua următoare în Europa, pentru energia electrică cu livrare în data de 22.01.2022.

PZU este o piață puternic descentralizată care oferă garanția stabilirii unor prețuri care încorporează cu suficientă acuratețe informațiile disponibile privind nivelul resurselor și al necesarului de energie electrică corespunzătoare momentului, modificările cadrului legal și evenimentele cu caracter special cu impact asupra sectorului energetic, prezentând, totodată, volatilitatea ridicată specifică. De aceea prețurile de închidere ale acestei piețe se utilizează ca prețuri de referință la care se marchează prețurile din contractele pe termen lung pentru produse cu decontare fizică sau financiară.

O explicație în cazul țărilor în care cota de piață a PZU este redusă, ar putea fi că în aceste țări piețele financiare sunt mature și se perfectează într-un procent semnificativ mai mare contracte cu produse financiare derivate, cu rolde acoperire a riscului de volatilitate a prețului.

Spre exemplu, pe piața derivatelor EEX, volumul tranzacționat al contractelor financiare având ca suport activ energia a fost de 6,6 ori mai mare în anul 2019, respectiv de 7,6 ori mai mare în anul 2020 față de volumul total de energie tranzacționat pe piețele spot.

EEX Group Volume Report

Annual volumes

Commodity	Year 2020	Year 2019
Power Spot Market Europe (MWh) ¹	621,808,883	597,982,246
Total Volume Day-Ahead	510,439,121	506,323,212
Total Volume Intraday	111,169,762	91,659,033
EEX Power Derivatives Market Europe (MWh)	4,736,334,586	3,972,612,379

Date preluate de pe pagina de internet www.powernext.com

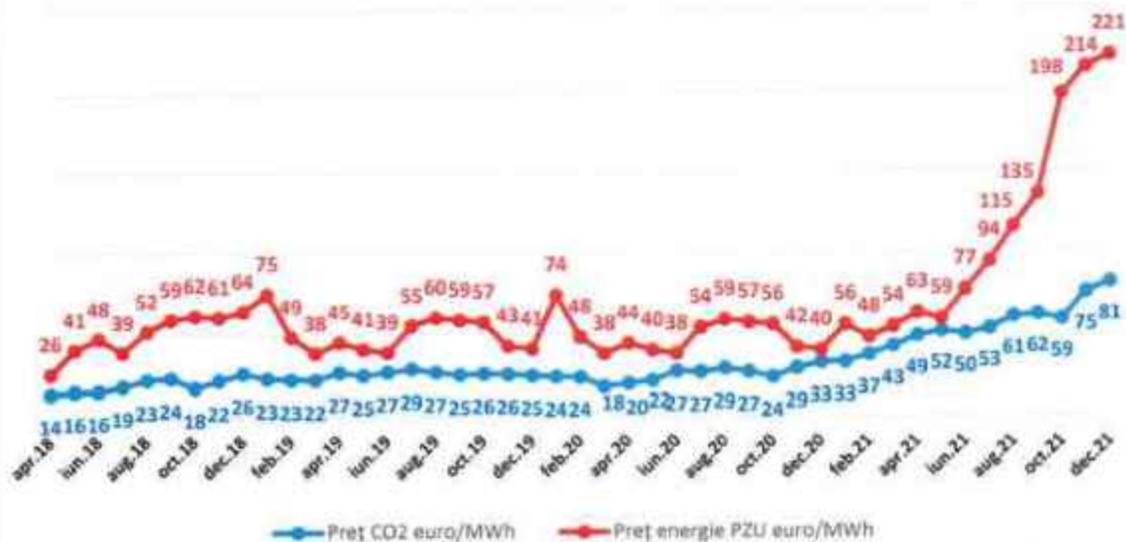
Apreciem că introducerea recentă în legislația națională a posibilității contractării energiei electrice prin încheierea de contracte bilaterale negociate direct ar putea determina o reducere a cotei de piață PZU și șanse sporite de încheiere a contractelor forward, în acest fel reducându-se riscul de volatilitate a prețurilor, cu scopul final de a asigura prețuri de piață competitive.

Creșterea prețurilor la energia electrică din ultima perioadă are o dimensiune europeană, principalul motiv identificat fiind creșterea abruptă a prețului certificatelor de emisii corespunzătoare schemei europene de tranzacționare a emisiilor, menită să internalizeze costurile de mediu în costurile operatorilor pentru a impulsiona eficiența energetică și dezvoltarea surselor regenerabile de energie și creșterea prețului gazelor naturale.

Ca efecte adverse, apreciem că schema europeană de tranzacționare a emisiilor ar putea conduce și la ieșirea prematură de pe piață a unor producători, ceea ce pe termen mediu ar putea pune presiune pe preț dacă nu ar fi puse în funcțiune noi capacități de producere cu emisii reduse, care să asigure tranziția către neutralitatea de carbon.

În graficul următor este prezentată evoluția prețului certificatelor de dioxid de carbon în perioada 2018-2021, care a avut un trend ascendent accentuat începând din decembrie 2020, tendința fiind în continuare de creștere.

Totodată se observă că această evoluție a determinat în mod direct creșterea prețului energiei electrice.

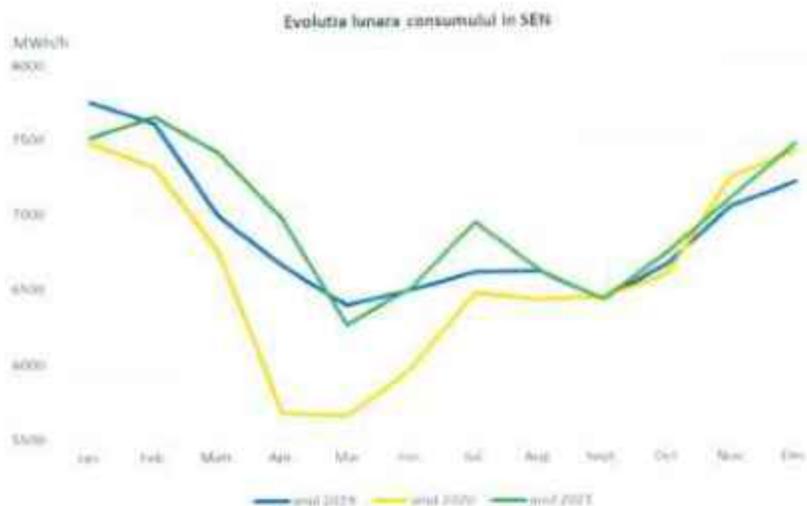
Date publicate pe paginile de internet <https://opcom.ro> și <https://www.investing.com/commodities/carbon-emissions-historical-data> și prelucrate de ANRE

Principalele elemente ce caracterizează contextul de piață în România sunt:

- declinul producției (în special hidro și eolian) față de necesarul de consum și a deficitului care a determinat importuri semnificative în a doua jumătate a anului 2021;
- situația regională caracterizată de condiții meteorologice și economice similare celor din România;
- tehnologia de producție învechită, cu costuri de producere ridicate și randamente scăzute ale unor grupuri, existența unor capacități de producție cu durata de viață la limită sau depășită;
- creșterea abruptă a prețurilor din ofertele de cumpărare, pe principiul disponibilității cumpărătorilor de a “cumpăra la orice preț”, ce au determinat creșteri accentuate ale prețului de închidere a pieței (PZU) la valori foarte mari;
- schimbarea strategiei de ofertare a producătorilor de energie electrică pe bază de cărbune din cauza dificultăților financiare generate de creșterea prețului mediu al certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră, corelat cu evoluția prețurilor de tranzacționare pe PZU.

Consumul intern de energie electrică (calculat pe baza energiei livrate în rețele de producătorii dispecerizabili și a soldului comercial import-export) înregistrat la nivelul anului 2020 a fost cel mai mic din ultimii 4 ani, iar în anul 2021 a crescut ca urmare a relaxării măsurilor de combatere a pandemiei și a efectelor de relansare economică. În mod firesc, creșterea cererii a determinat o creștere a prețurilor.

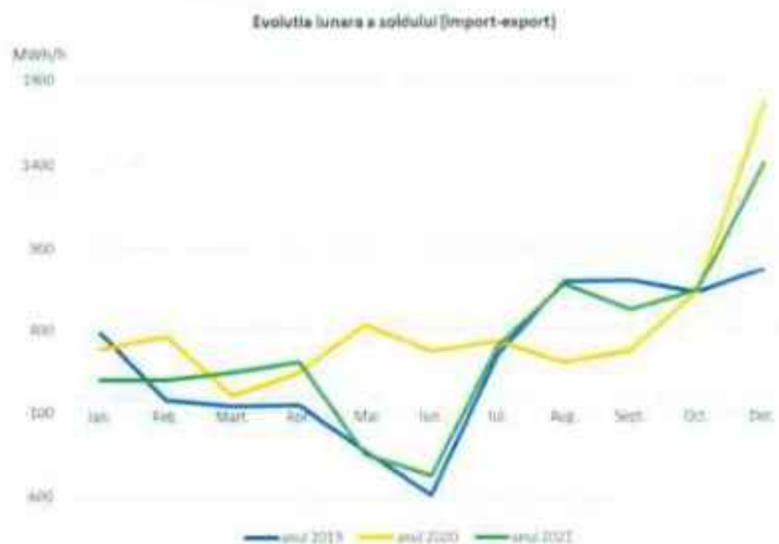
În graficul următor se prezintă evoluția lunară a consumului de energie electrică înregistrat în Sistemul Energetic Național, în anii 2019-2021. Consumul de energie electrică înregistrat în anul 2021 este, cu excepția lunilor septembrie și noiembrie, mai mare decât valorile lunare înregistrate în anul 2020, cea mai mare creștere fiind înregistrată în luna aprilie 2021, în contextul evoluției pandemiei COVID-19.

Grafic comunicat de către Operatorul Pieței de Energie Electrică și Gaze Naturale OPCOM S.A.

În timp ce în a doua jumătate a anului 2019 România și-a schimbat poziția de exportator net în regiune, devenind importator net, cu o evoluție ascendentă semnificativă a soldului export – import, în anul 2020 se constată o intensificare, atât pe partea de export (cu cca. 29%), cât și pe cea de import (cu cca. 45,6%), iar anul 2021 s-a caracterizat printr-o evoluție similară cu cea a anului 2019.

Per ansamblu, soldul (import-export) de energie electrică înregistrat în anul 2021 este, cumulativ, mai mare față de valorile realizate în anul 2019 cu 44,3 % și respectiv mai mic cu 21,3 % față de valorile înregistrate în anul 2020.

Grafic comunicat de către Operatorul Pieței de Energie Electrică și Gaze Naturale OPCOM S.A.

Piața Intrazilnică (PI)

Piața intrazilnică funcționează cuplat cu piețele intrazilnice din 22 de state membre UE (începând cu 19 noiembrie 2019), pe baza unui algoritm de tranzacționare continuă, ceea ce permite

tranzacționarea energiei electrice cât mai aproape de timpul real (până cu o oră înainte de livrare), pe baza celor mai actuale prognoze de producție și consum, la nivel european. Odată cu creșterea cantității de producție de energie electrică din resurse regenerabile, interesul pentru tranzacționarea pe piața intrazilnică a crescut, având în vedere că a devenit din ce în ce mai dificil pentru participanții pe piață stabilirea unei poziții echilibrate după închiderea pieței pentru ziua următoare.

Singurele restricții în calea convergenței depline a prețurilor pe aceste piețe și în consecință, pe cele forward, sunt date de limitările capacităților de interconexiune între sisteme, un prim pas spre reducerea acestor congestii structurale reprezentându-l obligația stabilită în Regulamentul (UE) 943/2019 ca operatorii de transport și sistem să pună la dispoziția pieței cel puțin 70% din capacitatea de transport determinată respectând limitele de siguranță în funcționare, prin elaborarea unui plan de acțiune prin care să se realizeze o creștere liniară până la acest nivel cel târziu până la sfârșitul anului 2025, alternativa la acesta constituind-o revizuirea zonelor de ofertare. Transelectrica SA a elaborat un astfel de plan de acțiune, care a fost aprobat de către ANRE.

Piețele contractelor bilaterale de energie electrică: NC, LE Flex, OTC

În graficele care urmează sunt prezentate evoluțiile prețurilor medii ponderate zilnice și lunare, pe piețele în care tranzacțiile cu energie electrică se desfășoară pe termen mediu și lung.

Evoluția prețurilor medii ponderate zilnice și lunare la tranzacționare pe PCCB-LE-Flex în perioada 11.05.2020 – 01.02.2022

Grafic comunicat de către Operatorul Pieței de Energie Electrică și Gaze Naturale OPCOM S.A.

Evoluția prețurilor medii ponderate zilnice și lunare la tranzacționare pe PCCB-NC în perioada 01.10.2019 – 01.02.2022

Grafic comunicat de către Operatorul Pieței de Energie Electrică și Gazelor Naturale OPCOM S.A.

Evoluția prețurilor medii ponderate zilnice și lunare la tranzacționare pe PC-OTC în perioada 01.10.2019 – 01.02.2022

Grafic comunicat de către Operatorul Pieței de Energie Electrică și Gazelor Naturale OPCOM S.A.

2. Piața cu amănuntul de energie electrică

Pe piața concurențială cu amănuntul, furnizorii vând energie electrică clienților finali în temeiul contractelor de furnizare a energiei electrice încheiate între furnizor și clienții finali, la prețul de furnizare și în condițiile comerciale negociate între aceștia sau stabilite prin oferte-tip.

Începând cu data de 1 ianuarie 2021 piața de energie electrică s-a liberalizat complet, iar prețurile de furnizare la clienții casnici care beneficiază de serviciu universal nu au mai fost stabilite de către ANRE, acestea formându-se în mod liber, pe baza cererii și a ofertei.

În aceste condiții serviciul universal presupune furnizarea energiei electrice în baza contractului cadru aprobat de către ANRE.

Până la data de 31.12.2021 **serviciul universal** reprezenta serviciul de furnizare a energiei electrice garantat de către furnizorii de ultimă instanță (FUI), următoarelor două categorii de clienți:

- clienților casnici;
- clienților noncasnici cu un număr de salariați mai mic de 50 și o cifră de afaceri anuală sau o valoare totală a activelor din bilanțul contabil conform raportărilor fiscal anuale care nu depășește 10 milioane de euro.

De asemenea tot până la data de 31.12.2021 **conform prevederilor art. 3 pct. (27) din Legea nr.123/2012**, cu modificările și completările ulterioare, furnizorul de ultimă instanță este definit ca fiind: *“furnizorul desemnat de autoritatea competentă pentru a presta serviciul universal de furnizare în condiții specifice reglementate”*.

Începând cu data de 01.01.2022 ca urmare a intrării în vigoare a OUG 143/2021 ce modifică Legea nr. 123/2012 de serviciul universal beneficiază doar clienții casnici, acest serviciu fiind definit la art. 3 pct. 109 ca fiind *“serviciul de furnizare a energiei electrice garantat clienților casnici la un nivel de calitate bine definit și la prețuri competitive, transparente, ușor comparabile și nediscriminatorii”*.

De asemenea, dacă până la data de 31.12.2021 serviciul universal se asigura doar de către FUI, începând cu data de 01.01.2022, ca urmare a intrării în vigoare a OUG 143/2021, toți furnizorii de energie electrică care au în portofoliu clienți casnici au obligația de a asigura serviciul universal obligația fiind prevăzută la art. 54 alin. (2) din Legea nr. 123/2012 *„Furnizorii de energie electrică care au încheiate contracte în piața concurențială cu clienți casnici au obligația de a publica, conform reglementărilor ANRE, oferte de serviciu universal și de a încheia contracte de furnizare a energiei electrice în cazul în care primesc o solicitare în acest sens de la un client care are dreptul la serviciul universal”*.

În același timp tot de la data de 1 ianuarie 2022 se modifică și noțiunea de furnizor de ultimă instanță acesta fiind definit la art. 3 pct. 48 ca *„furnizorul desemnat prin mecanisme concurențiale de către ANRE dintre furnizorii existenți pe piața de energie”* la art. 53 alin. (2) fiind precizat că *“Furnizorul de ultimă instanță asigură conform reglementărilor emise de ANRE furnizarea energiei electrice clienților finali care nu mai au asigurată furnizarea de energie electrică din nicio altă sursă ca urmare a faptului că furnizorul se află în situația de a i se retrage licența de furnizare în cursul desfășurării activității sau în orice altă situație identificată de ANRE în care clienții finali nu au asigurată furnizarea de energie electrică din nicio altă sursă, cu excepția clienților deconectați pentru sustragere de energie electrică ori neplată, conform reglementărilor emise de ANRE.”*

În perioada **1 ianuarie – 31 decembrie 2021**, din totalul de **5.902.323 clienți casnici beneficiari de tarife reglementate aflați în portofoliul FUI la data de 31 decembrie 2020**, un număr de **2.252.599 clienți casnici** au încheiat contracte concurențiale pentru furnizarea energiei electrice, reprezentând **38,16%**.

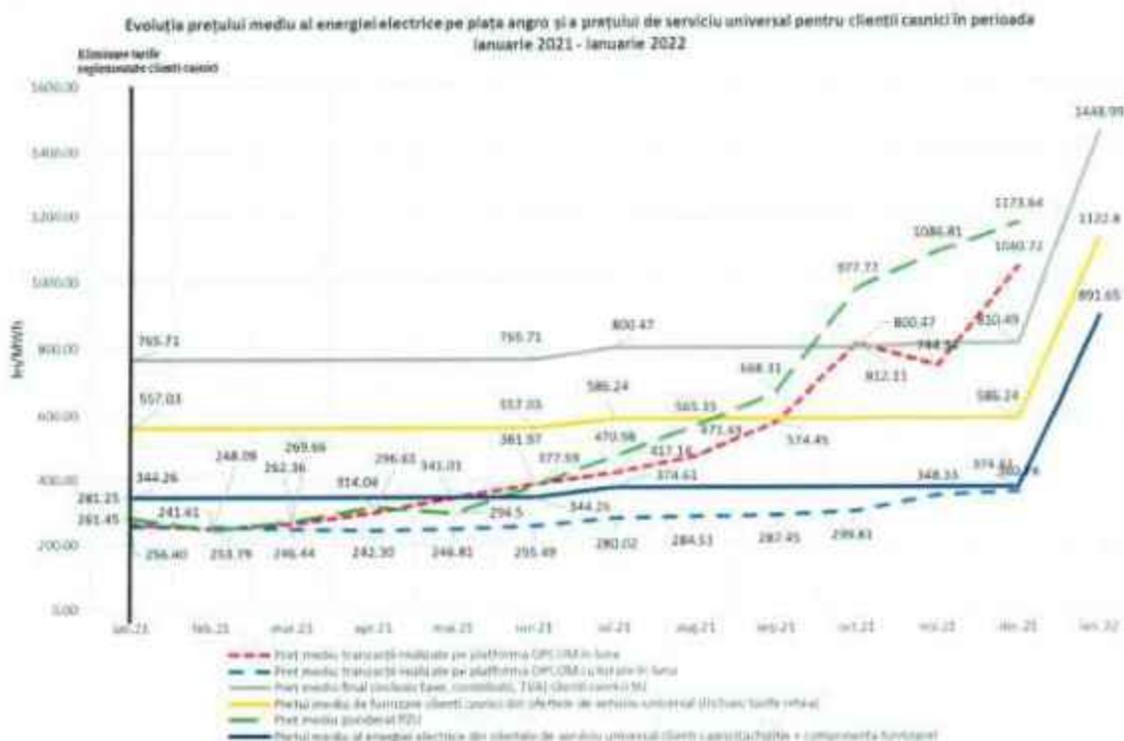
Astfel, la data de **31 decembrie 2021**, dintr-un număr de **8.926.423 locuri de consum aparținând clienților casnici**, un număr de **5.276.699** reprezentând **59,11%** au încheiat contracte concurențiale pentru furnizarea energiei electrice.

În ceea ce privește **prețul la clientul final**, acesta este compus din **prețul mediu de furnizare al energiei electrice** (care include prețul de achiziție, componenta de furnizare și tariful de transport-componenta de introducere în rețea a energiei electrice), **tarifele reglementate pentru servicii de rețea** (tariful de transport - componenta de extragere din rețea a energiei electrice, tariful pentru serviciul de sistem, și tariful de distribuție), **taxe și contribuții** (contribuția pentru cogenerare de înaltă eficiență, contravaloarea certificatelor verzi). Alte costuri incluse în factură sunt **TVA-ul și acciza**, componente stabilite de autoritățile statului.

Începând cu data de **1 ianuarie 2021**, în ceea ce privește aprobarea de prețuri/tarife în domeniul energiei electrice, **ANRE are atribuții de reglementare și stabilire doar a tarifelor reglementate pentru servicii**, respectiv tarifele pentru serviciul de transport, tariful pentru serviciul de sistem și tariful pentru serviciul de distribuție, pentru care se are în vedere acoperirea următoarelor categorii de costuri:

- costurile de operare și mentenanță controlabile;
- costul cu energia electrică pentru acoperirea CPT;
- costurile cu amortizarea;
- rata de rentabilitate a investiției.

Evoluția pretului energiei electrice la clienții casnici care beneficiază de serviciul universal în perioada ianuarie 2021 – ianuarie 2022 raportat la prețurile înregistrate pe piața angro este prezentată în graficul următor

Datele prezentate au la baza următoarele informații:

- „Preț mediu tranzacții realizate pe platforma OPCOM în luna” reprezintă prețurile medii ale tranzacțiilor înregistrate în fiecare din lunile aferente perioadei ianuarie 2021 – decembrie 2021, pe piețele centralizate administrate de către OPCOM, conform datelor publicate în rapoartele lunare aflate pe pagina de internet a OPCOM;

- „Preț mediu tranzacții realizate pe platforma OPCOM cu livrare în luna” reprezintă prețurile medii ale tranzacțiilor înregistrate pe piețele centralizate administrate de către OPCOM, cu livrare în fiecare din lunile aferente perioadei ianuarie 2021 – decembrie 2021, conform datelor publicate în rapoartele lunare aflate pe pagina de internet a OPCOM;

- „Preț mediu ponderat PZU” reprezintă prețurile medii ponderate ale tranzacțiilor înregistrate pe PZU în fiecare din lunile aferente perioadei ianuarie 2021 – decembrie 2021, conform datelor publicate în rapoartele lunare aflate pe pagina de internet a OPCOM;

- „Preț mediu final (inclusiv taxe, contribuții, TVA) clienți casnici SU” reprezintă valoarea medie a prețului de serviciu universal, conform datelor raportate de către furnizorii de ultimă instanță, inclusiv contravaloarea estimată a certificatelor verzi, contribuția pentru cogenerare de înaltă eficiență, acciza și TVA-ul în vigoare în perioada respectivă;

- „Prețul mediu de furnizare clienți casnici din ofertele de serviciu universal (inclusiv tarife rețea)” reprezintă valoarea medie a prețului de serviciu universal, conform datelor raportate de către furnizorii de ultimă instanță, inclusiv tarifele reglementate pentru servicii de rețea (tariful pentru serviciul de transport componenta de extragere din rețea, tariful pentru serviciul de sistem, tariful pentru serviciul de distribuție joasa tensiune);

- „Prețul mediu al energiei electrice din ofertele de serviciu universal clienți casnici (achiziție + componenta furnizare)” reprezintă valoarea medie a prețului de serviciu universal compus din

costul mediu al energiei electrice achiziționate și valoarea componentei de furnizare, conform datelor raportate de către furnizorii de ultimă instanță;

Din datele prezentate grafic se poate constata creșterea semnificativă a prețului mediu de tranzacționare în piețele centralizate, corelat cu creșterea prețului mediu al PZU.

În ceea ce privește prețurile la clienții casnici, acestea urmăresc tendința prețurilor din piețele centralizate. Astfel, se poate observa creșterea prețului de serviciu universal începând cu data de 1 iulie 2021, ca urmare a creșterii prețului de achiziție din piața centralizată, urmată de o nouă creștere mult mai importantă a prețului de serviciu universal începând cu data de 1 ianuarie 2022, în condițiile creșterii semnificative a prețurilor din piața angro.

De asemenea, potrivit datelor publicate de OPCOM în raportul privind funcționarea piețelor de energie electrică și gaze naturale în săptămâna 10.01.2022 – 16.01.2022, în perioada menționată prețul mediu de tranzacționare în PZU a fost de 951,19 lei/MWh.

În același timp, vă precizăm faptul că în ultima perioadă, ANRE a fost notificată de către operatorii de distribuție referitor la faptul că anumitor clienți din portofoliile furnizorilor le încetează contractele de distribuție, situație care impune preluarea de către FUI a respectivilor clienți.

În prezent, sunt desemnați **6 furnizori de ultimă instanță (FUI)**, respectiv: CEZ Vânzare SA, Electrica Furnizare SA, Enel Energie SA, Enel Energie Muntenia SA, E.ON Energie România SA și Tinmar Energy SA.

Conform datelor publicate de către ANRE pe pagina de internet, cotele de piață ale celor 6 FUI pentru perioada ianuarie – octombrie 2021 sunt următoarele: Electrica Furnizare 18,32%, Enel Energie Muntenia 9,10%, E.ON Energie România 8,87%, Enel Energie 8,78%, CEZ Vânzare 7,69% și Tinmar Energy 7,02%.

Având în vedere cotele de piață prezentate anterior, în cazul unei **situații excepționale**, în care unul din cei 6 FUI nu ar mai putea asigura furnizarea energiei electrice la clienții din portofoliu, ar fi foarte dificil sau imposibil (lipsă de capacitate financiară/operatională) ca unul din ceilalți FUI sau oricare alt furnizor din piață să preia și să susțină furnizarea de energie electrică a **unui număr atât de mare de clienți**, existând astfel un risc major privind siguranța în alimentare și continuitatea în furnizare pentru clienții acestuia.

III. ACȚIUNILE DE CONTROL

Activitatea de control a Autorității Naționale de Reglementare în domeniul Energiei (ANRE) este efectuată prin intermediul Direcției Control Teritorial (DCT), din cadrul Direcției Generale Control (DGC).

Accastă activitate a fost desfășurată în baza atribuțiilor stabilite de legislația în vigoare și a fost realizată în conformitate cu programul anual de control, aprobat de președintele ANRE, prin acțiunile de control de tip inspecție și suplimentar prin acțiuni de control de tip verificare și supraveghere, rezultate din activitățile curente ale compartimentelor de specialitate din cadrul ANRE. În anul 2021, s-au efectuat 393 acțiuni de control de tip inspecție.

Activitatea de control a fost realizată conform programului anual de control și a fost desfășurată în baza atribuțiilor stabilite de legislația în vigoare.

În afara acțiunilor de control de tip inspecție, prevăzute în programul de control aferent anului 2021, au fost efectuate suplimentar: 123 acțiuni de control de tip verificare și 1207 de acțiuni de control de tip supraveghere. Acțiunile de control au vizat cu preponderență titularii de licențe/autorizații/atestare emise de către ANRE.

Situația acțiunilor de control, pe categorii de operatori economici supuși controlului este redată în tabelul următor.

Tip acțiune de control	Licențiați		Atestați/Autorizați		Energie regenerabilă		Energie Termică	Alții	
	Energie Electrică	Gaze Naturale	Energie Electrică	Gaze Naturale	Licențiați (Acreditare CV)	Licențiați Obligații CV	Energie Termică	Energie Electrică	Gaze Naturale
Inspecție	23	7	221	138	2	0	2	0	0
393									
Verificare	58	38	4	17	1	0	0	4	1
123									
Supraveghere	861	257	2	20	28	21	17	1	0
1207									
Subtotal	942	302	227	175	31	21	19	5	1
Total	1244		402		52		19	6	

Tematicile acțiunilor de control, desfășurate la titularii de licențe în domeniul energiei electrice și în domeniul gazelor naturale, au constat în principal în verificarea modului în care au fost respectate dispozițiile legale în vigoare privind:

- modul de organizare și funcționare a centrelor de telefonie (call-center);
- obligația de a comunica solicitantului, în scris, în termen de maximum 15 zile lucrătoare de la data primirii cererii, a unei oferte privind condițiile de furnizare a energiei electrice pe piața concurențială;
- obligația de încheiere a contractului de furnizare a energiei electrice în termen de maximum 5 zile de la data transmiterii de către clientul final a documentelor necesare.
- frecvența de emisie a facturii pentru energia electrică furnizată clienților finali alimentați în regim de serviciu universal;
- modalitatea de facturare în perioada cuprinsă între două citiri consecutive ale aparatului de măsură de către operatorul de rețea;
- informarea clienților casnici din portofoliu cu privire la oferta pentru serviciu universal, ofertele concurențiale proprii aplicabile precum și la dreptul clienților de a încheia un contract de furnizare a energiei electrice pe piața concurențială cu orice furnizor licențiat.
- racordarea prosumatorilor la rețelele de energie electrică.
- obligația de a răspunde, în termen de 15 zile, la sesizările clienților finali referitoare la facturarea serviciului de furnizare a gazelor naturale.
- elaborarea și publicarea ofertelor-tip de furnizare a gazelor naturale;
- preluarea corectă a informațiilor din ofertele-tip de furnizare a gazelor naturale în contractele de furnizare încheiate ca urmare a acceptării de către clienții finali a ofertelor respective;

- notificarea clientului final a intenției de modificare și/sau completare a condițiilor/clauzelor contractuale, precum și a majorării prețului/tarifului practicat;
- furnizarea de informații transparente clienților finali.
- acordarea de compensații clienților finali pentru nerespectarea indicatorilor standardului de performanță în domeniul energiei electrice;
- acordarea de compensații clienților finali pentru nerespectarea indicatorilor standardului de performanță în domeniul gazelor naturale;
- actualizarea caracteristicilor tehnice ale licențelor de operare a conductelor alimentare din amonte aferente producției gazelor naturale;
- actualizarea caracteristicilor tehnice ale sistemelor de distribuție a gazelor naturale;
- obligația de achiziție a certificatelor verzi;
- certificarea conformității centralelor electrice fotovoltaice și/sau eoliene;
- concordanța între caracteristicile tehnice existente în teren ale echipamentelor principale care intră în componența centralelor electrice acreditate pentru producerea energiei electrice din surse regenerabile de energie;
- proiectarea, verificarea, execuția, recepția și punerea în funcțiune a instalațiilor de utilizare a gazelor naturale;
- proiectarea, verificarea, execuția, recepția și punerea în funcțiune a instalațiilor electrice;
- respectarea condițiilor de valabilitate ale atestatelor și autorizațiilor deținute în sectorul energiei electrice și al gazelor naturale.

În urma acțiunilor de control efectuate, în anul 2021, au fost întocmite **957** procese-verbale de constatare și sancționare a contravențiilor (574 în domeniul energiei electrice, 302 în domeniul gazelor naturale, 77 în domeniul energiei regenerabile și 12 în domeniul energiei termice) fiind aplicate pentru neregulile constatate un număr de **2766** sancțiuni contravenționale, repartizate astfel:

- **1887** în domeniul energiei electrice (valoare amenzi: 13.061.000,00 lei);
- **781** în domeniul gazelor naturale (valoare amenzi: 6.350.000,00 lei);
- **86** în domeniul energiei regenerabile (valoare amenzi: 17.260.605,58 lei);
- **12** în domeniul energiei termice (valoare amenzi: 10.000,00 lei).

Prin procesele – verbale de constatare și sancționare a contravențiilor, au fost aplicate amenzi în cuantum total de **36.681.605,58 lei**.

Din totalul de 957 procese-verbale de constatare și sancționare a contravențiilor, 1 a fost aplicat unei persoane fizice, 1 întreprindere individuală, 2 persoane fizice autorizate și 953 au fost aplicate agenților economici (persoane juridice).

Modul de repartizare a sancțiunilor contravenționale și cuantumul amenzilor aplicate este evidențiat în tabelul următor.

Repartizarea sancțiunilor pe tipuri de operatori economici		
Tip Operator Economic	Nr. total sancțiuni aplicate	Sumă totală amenzi aplicate (lei)
Licențiați EE	1870	13.015.000,00
Licențiați GN	716	6.140.000,00
Licențiați ET	12	10.000,00
Atestați EE	10	45.000,00
Autorizați GN	63	180.000,00
Acreditat CV	18	1.328,652
Licențiat EE – Obligații achiziție CV	68	17.259.276,93
Alții EE (PF, PFA, Dezvoltatori, OD)	7	1.000,00
Alții GN (PF, PFA, Dezvoltatori, OD)	2	30.000,00
Total	2766	36.681.605,58

Principalele fapte săvârșite de către persoanele fizice/juridice supuse acțiunilor de control, pentru care au fost aplicate sancțiuni contravenționale în anul 2021, au constat în nerespectarea prevederilor legale referitoare la:

- facturarea consumului de energie electrică și gaze naturale la clienții finali;
- nerespectarea obligațiilor care revin furnizorilor în procesul de schimbare a furnizorului de energie electrică și gaze naturale;
- transmitere ofertă și încheiere contract furnizare a energiei electrice
- obligației de achiziție/plată a contravalorii certificatelor verzi neachiziționate de către operatorii economici licențiați în domeniul energiei electrice;
- indicatorii de performanță stabiliți prin standardele de performanță pentru serviciile de distribuție energiei electrice și a gazelor naturale, pentru activitățile de furnizare a energiei electrice și a gazelor naturale,
- accesul la sistemele de distribuție a gazelor naturale;
- racordarea la rețelele electrice de interes public;
- racordarea la sistemul de distribuție al gazelor naturale;
- proiectarea, verificarea, execuția, recepția și punerea în funcțiune a instalațiilor de utilizare a gazelor naturale;
- alimentarea cu energie electrică a clienților finali casnici, utilizând instalațiile electrice realizate pentru racordarea organizării de șantier;
- proiectarea, verificarea, execuția, recepția și punerea în funcțiune a instalațiilor electrice;
- obligația de achiziție a certificatelor verzi;

- certificarea conformității centralelor electrice fotovoltaice și/sau eoliene;
- concordanța între caracteristicile tehnice existente în teren ale echipamentelor principale care intră în componența centralelor electrice acreditate pentru producerea energiei electrice din surse regenerabile de energie;
- nefurnizarea/neprezentarea datelor, documentelor și/sau informațiilor solicitate în termenele stabilite de ANRE sau furnizarea/prezentarea incompletă ori eronată a acestora, precum și/sau nerealizarea măsurilor la termenele dispuse de ANRE și/sau refuzul nejustificat de a da curs convocării adresate de ANRE.

Totodată, ANRE a aplicat măsuri complementare de conformare.

IV. TARIFE REGLEMENTATE DE CĂTRE ANRE

1. Energie electrică

În ceea ce privește activitățile reglementate de către ANRE, **respectiv serviciul de transport al energiei electrice și cel de distribuție al energiei electrice**, acestea se desfășoară conform reglementărilor tehnice și comerciale stabilite de ANRE.

În prezent în România activează următorii operatori de rețea:

- 1 operator de transport și de sistem: CNTEE Transelectrica SA;
- 6 operatori de distribuție concesionari: Distribuție Energie Electrică România SA, E-Distribuție Muntenia SA, E-Distribuție Dobrogea SA, E-Distribuție Banat SA, Delgaz Grid SA, Distribuție Energie Oltenia SA;
- 42 operatori de sisteme de distribuție locale (parcuri industriale) de dimensiuni mici.

Aceste servicii se contractează de operatori cu furnizorii de energie și se remunerează prin tarifele reglementate stabilite conform metodologiilor de tip „coș de tarife-plafon/venit-plafon” aprobate de ANRE și publicate în Monitorul Oficial al României. Trebuie menționat că metodologiile de acest tip au ca scop o evoluție cât mai predictibilă a tarifelor și implicit protecția clienților finali față de creșteri necontrolabile ale acestora.

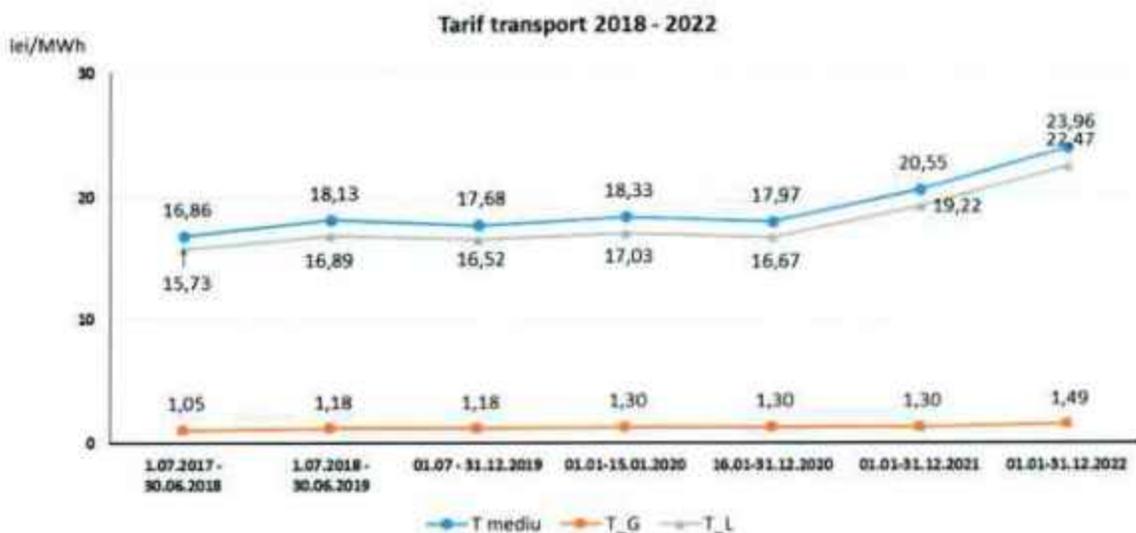
Tarifele se stabilesc ex-ante pe o perioadă de reglementare de 5 ani, pe baza costurilor justificate și prognozate de operatorii de rețea, care se corectează anual conform regulilor metodologice pe baza costurilor efectiv realizate. Deși, conform metodologiilor, tarifele au un caracter de predictibilitate substanțial, acestea au și o componentă semnificativă, de aprox. 25% corespunzătoare costului achiziției energiei pentru acoperirea consumului propriu tehnologic din rețele, care depinde de prețurile de achiziție a energiei electrice. Conform cadrului de reglementare în vigoare, achiziția energiei pentru acoperirea consumului propriu tehnologic se realizează prin proceduri concurențiale, de pe piața angro.

Începând cu luna iulie a anului 2021, prețurile energiei electrice tranzacționate pe piața angro din România au crescut abrupt, în principal din cauze externe, care țin de structura pieței unice europene, cuplarea piețelor naționale, precum și politicilor europene de taxare a energiei electrice produse din surse poluante, în special cărbune. În acest context, operatorii de transport și de distribuție din România înregistrează costuri suplimentare importante față de cele prognozate și prevăzute în tarifele în vigoare. Conform previziunilor ANRE, bazate pe contractele futures tranzacționate pe

bursele europene, inclusiv OPCOM, se constată o tendință de menținere a unor prețuri ridicate cel puțin pe perioada iernii 2021-2022.

Pentru anul 2022, ANRE a aprobat ordinele președintelui ANRE nr. 118-124 din data de 25.11.2021 tarifele pentru serviciul de distribuție și transport al energiei electrice și pentru serviciul de sistem pentru operatorii de rețea, valabile de la data de 01 ianuarie 2022.

În graficele de mai jos se prezintă evoluția tarifelor de transport și de distribuție în perioada 2018-2022

Precizăm faptul că, metodologiile în vigoare prevăd limitări ale creșterilor de tarife reglementate de la un an la altul, în scopul protejării clienților finali. Ținând cont de actuala evoluție a prețurilor pe piața de energie electrică, precum și de obligațiile stabilite de prevederile art. 79 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 123/2012, potrivit cărora prețurile/tarifele energiei electrice trebuie să acopere costurile justificate economic, tarifele aprobate pentru anul 2022 prezintă o creștere, cu încadrarea în limitele metodologice.

Operatorii de distribuție a energiei electrice și operatorul de transport și de sistem au comunicat ANRE observații cu privire la nivelul tarifelor din 2022 prin care au reiterat faptul că evoluția prețurilor energiei electrice pe piață are efecte importante negative asupra acestora în special referitoare la debalansarea semnificativă a cashflow-ului, din perspectiva indicatorilor financiari de lichiditate și solvabilitate. În principal, au fost semnalate următoarele aspecte:

- utilizarea unor finanțări din surse externe de capital de lucru, ce vor genera costuri financiare suplimentare și o presiune crescută pe costul actual al capitalului împrumutat și chiar pe structura capitalului.
- pe termen scurt și mediu, se pot înregistra rezultate financiare negative (pierderi), ceea ce pot conduce la pierderea pe termen scurt și mediu a dreptului operatorilor de a depune documentații pentru alte proiecte de accesare a fondurilor nerambursabile; mai mult, se întrevede un risc privind finalizarea proiectelor de accesare a fondurilor europene nerambursabile, aflate în acest moment în derulare sau în faze avansate de încheiere a contractelor de finanțare, și pentru care operatorii s-au angajat deja la efectuarea de cheltuieli semnificative.

2. Gaze naturale

În prezent în România activează următorii operatori de rețea:

- 1 operator de transport și de sistem: SN Transgaz SA;
- 29 operatori de distribuție concesionari, din care doi operatori mari, respectiv Societatea Distrigaz Sud Rețele SRL și Societatea Delgaz Grid SA.

Tarifele pentru serviciile de transport al gazelor naturale prin Sistemul Național de Transport al gazelor naturale (SNT) cuprind un set de tarife de tipul "intrare/ieșire" stabilite pentru grupul punctelor de intrare, respectiv pentru grupul punctelor de ieșire în/din SNT în care se rezervă capacitatea, precum și un tarif volumetric pentru utilizarea SNT determinat ca un tarif de tip timbru poștal.

În figura următoare este prezentată evoluția anuală a tarifului mediu de transport pentru serviciul de transport al gazelor naturale aprobat în perioada 1 octombrie 2017 - 1 octombrie 2021.

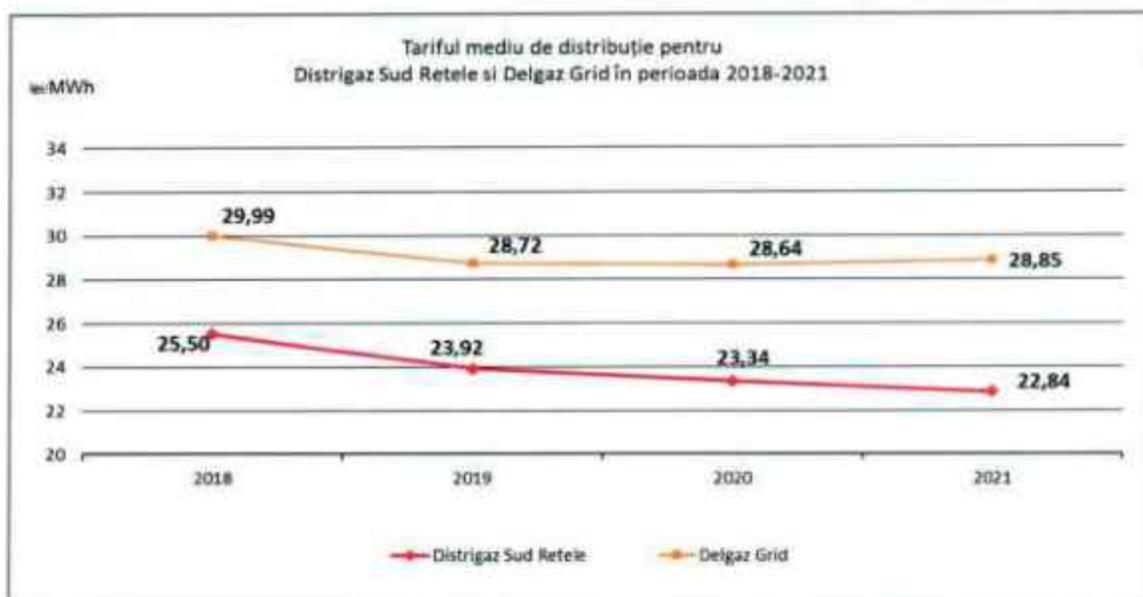
Creșterea prețului angro de tranzacționare a gazelor naturale influențează costurile operatorului de transport întrucât și acest operator trebuie să achiziționeze gaze naturale pentru

acoperirea consumului tehnologic și pentru asigurarea stabilității SNT, care reprezintă cca. 6,5% din costurile sale totale.

Menționăm că tarifele existente aprobate de ANRE rămân valabile până la data de 30 septembrie 2022, iar efectul creșterii prețurilor pe piața angro în tarifele de transport vor fi transferate consumatorilor după această dată.

Sistemul tarifar pentru activitatea de distribuție a gazelor naturale cuprinde tarife diferențiate pe categorii de clienți, pentru fiecare dintre operatorii licențiați de distribuție.

Evoluția tarifelor medii ale celor doi operatori mari de distribuție a gazelor naturale, respectiv Societatea Distrigaz Sud Rețele SRL și Societatea Delgaz Grid SA, în perioada 2018-2021 se prezintă în figura următoare:

Menționăm că tarifele existente aprobate de ANRE rămân valabile până la data de 30 iunie 2022, iar efectul creșterii prețurilor pe piața angro în tarifele de distribuție vor fi transferate consumatorilor după această dată.

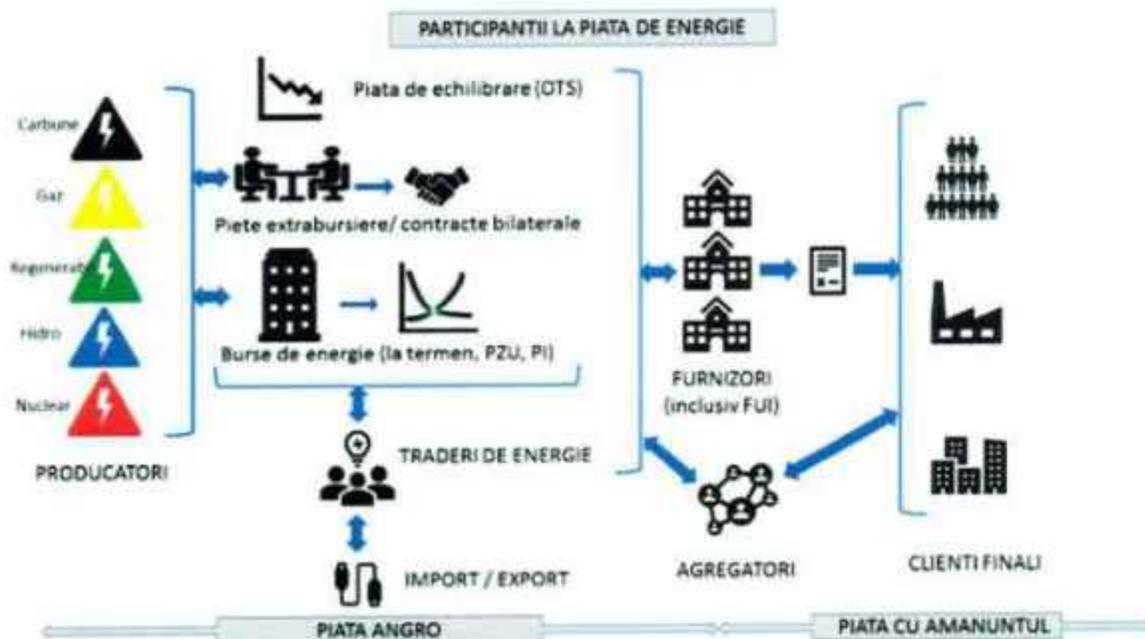
ANRE a transmis către autoritățile statului (Guvern Președenție, Parlament) informații cu privire la această situație, propunând compensarea de la bugetul de stat a diferenței dintre costurile efectiv realizate de operatori pentru achiziția energiei necesare acoperirii consumului propriu tehnologic reglementat și costurile recunoscute în tarife. În acest caz, prin măsura de compensare de la bugetul de stat a diferenței de preț pe întreg anul 2022, consumatorii ar fi fost degrevați de suportarea ulterioară a unor costuri suplimentare financiare (dobânzi, comisioane bancare etc.), pentru asigurarea împrumuturilor bancare necesare finanțării costurilor de achiziție a energiei electrice, iar operatorii economici ar fi avut asigurate o parte din resursele financiare necesare pentru continuarea activității în condiții de siguranță tehnică și financiară.

În aceste informații ANRE a arătat că amânarea luării de măsuri pentru a contracara efectele creșterii prețului de achiziție al energiei electrice pe piața angro ar putea avea consecințe extrem de periculoase cum ar fi:

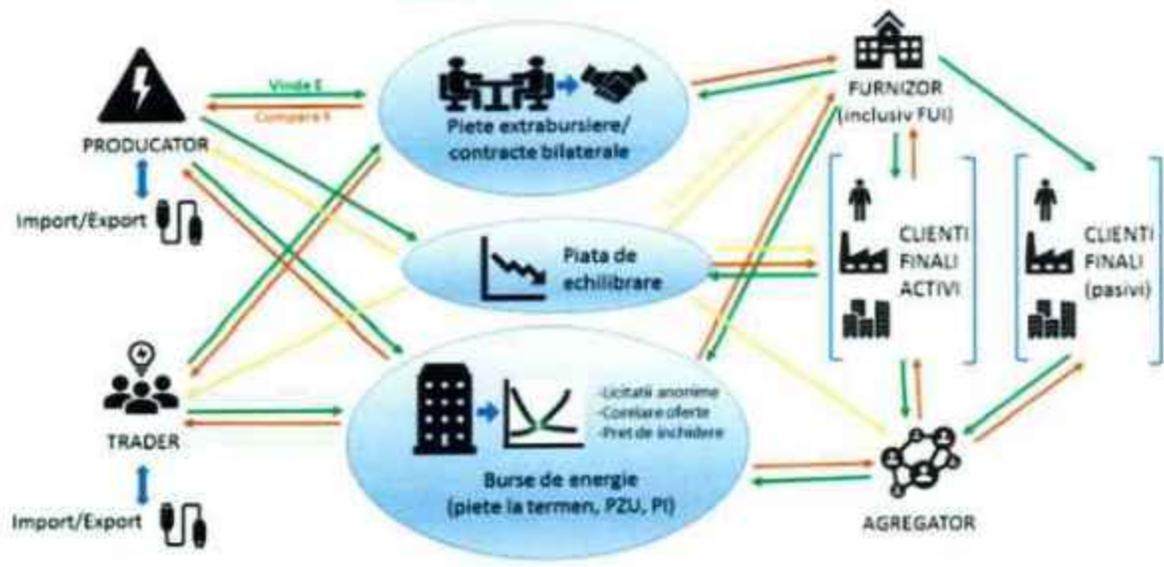
- periclitarea realizării planurilor de investiții asumate pentru următorii ani;

- reducerea drastică a lucrărilor de mentenanță predictivă, cu repercusiuni directe asupra înrăutățirii indicatorilor de calitate a serviciilor de transport și distribuție prin creșterea numărului de întreruperi;
- vulnerabilizarea nivelului de siguranță și securitate în rețelele electrice cu impact pe termen mediu și lung.

ANEXA I – PREZENTARE GRAFICĂ PIAȚĂ ENERGIE ELECTRICĂ

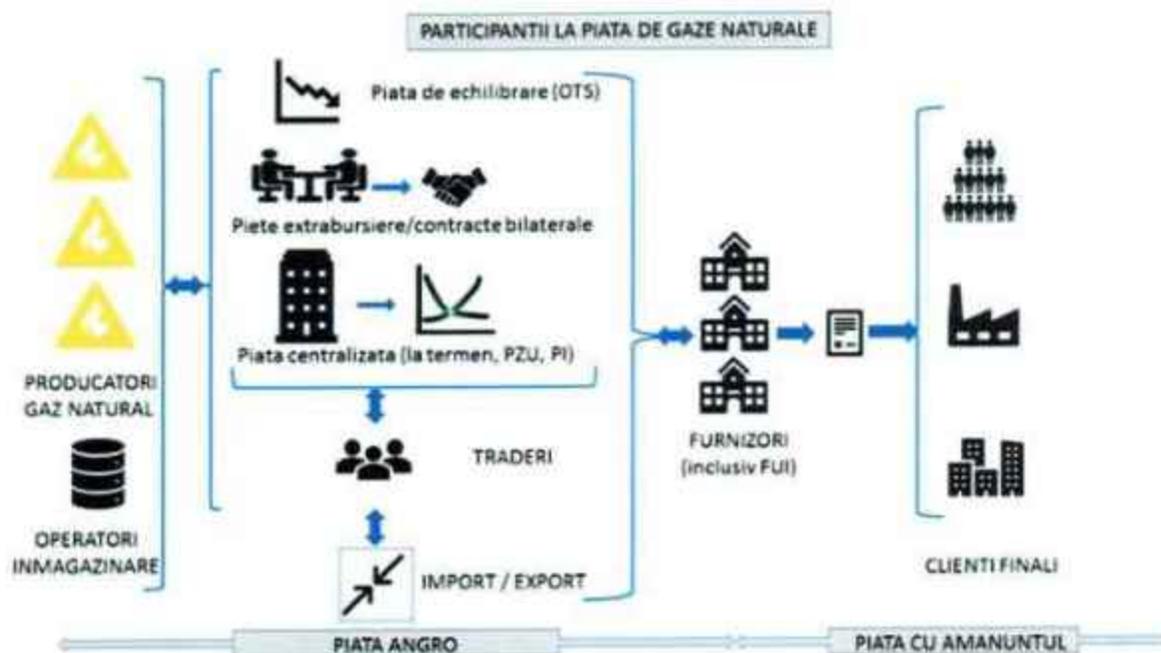
FLUXURILE PE PIATA DE ENERGIE

PIATA DE ECHILIBRARE

ANEXA II – PREZENTARE GRAFICĂ PIAȚĂ GAZE NATURALE

PARTICIPANTII LA PIATA DE GAZE NATURALE

	PRODUCATORI GAZ NATURAL	↔	9 producatori
	OPERATORI INMAGAZINARE	↔	2 operatori inmagazinare
	FURNIZORI (inclusiv FUI)	↔	154 furnizori
	TRADERI	↔	23 traderi
	OPERATOR DE PIATA	↔	4 operatori licentiat
	OPERATOR DE TRANSPORT SI SISTEM (OTS) SI OPERATOR AL PIETEI DE ECHILIBRARE		
	OPERATOR DE DISTRIBUTIE	↔	29 OD concesionari

FLUXURILE PE PIATA DE GAZE NATURALE

PIATA DE ECHILIBRARE

